

Integrace sluchově postižených osob do společnosti

Ivana Vaďurová

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Ivana Vaňurová
Osobní číslo: H18276
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Integrace občanů se sluchovým postižením do společnosti

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti sluchově postižených občanů a integrace.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

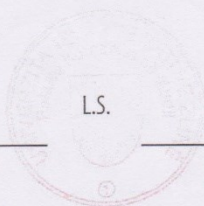
Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- HORÁKOVÁ, Radka, 2012. Sluchové postižení: úvod do surdopedie. Praha: Portál. ISBN 9788026200840.
CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 9788024753263.
KRAHULCOVÁ, Beáta, 2002. Komunikace sluchově postižených. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0329-2.
KRÍVOHLAVÝ, Jaro, 2002. Psychologie nemocí. Praha: Grada. ISBN 8024701790.
ŠEDIVÁ, Zoja, 2006. Psychologie sluchově postižených ve školní praxi. Praha: Septima. ISBN 8072162322.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PhDr. Lenka Haburajová Ilavská, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **27. ledna 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 27. ledna 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 24. 4. 2021

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odporá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce „Integrace sluchově postižených do společnosti“ se věnuje, jak už napovídá sám název osobám se sluchovou poruchou. Teoretická část je zpracovaná pomocí odborné literatury a vztahuje se k tématu sluchového postižení, komunikací, vzděláváním a v neposlední řadě integrací osob se sluchovým postižením do společnosti. Praktická část je zpracována pomocí anonymního dotazníku a výsledky výzkumu jsou prezentovány pomocí grafů a tabulek.

Klíčová slova: sluchově postižení, komunikace, kompenzační pomůcka, integrace, vzdělání

ABSTRACT

The bachelor's thesis "Integration of the hearing impaired into society" is devoted, as the name suggests, to people with hearing impairment. The theoretical part is processed using professional literature and corresponds to its topics of hearing impairment, communication, education and last but not least, the integration of people with hearing impairment into society. The practical part is processed using an anonymous questionnaire and the research results are presented using graphs and tables.

Keywords: hearing impaired, communication, compensatory aid, integration, education

Velmi děkuji PhDr. Lence Haburajové Ilavské, Ph.D., za cenné rady a vedení celé bakalářské práce. Mé díky patří také Bc. Andree Zámečnickové, která mně pomáhala s úpravou a správnou citací textu, Mgr. Anně Neoralové za korekturu textu. V neposlední řadě děkuji svému manželovi, mým skvělým dětem a mamince, kteří mně byli tou největší oporou.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 ZÁKLADNÍ POJMY	13
1.1 INTEGRACE.....	13
1.2 SURDOPEDIE.....	13
1.3 ZDRAVÍ A NEMOC	13
1.4 VADA, POSTIŽENÍ, PORUCHA	14
2 KLASIFIKACE SLUCHOVĚ POSTIŽENÝCH	15
2.1 NEDOSLYCHAVÍ	15
2.2 OHLUHLÍ	16
2.3 PRELINGVÁLNĚ NESLYŠÍCÍ	16
3 KOMUNIKACE SLUCHOVĚ POSTIŽENÝCH	17
3.1 MLUVENÝ JAZYK	17
3.2 ODEZÍRÁNÍ	17
3.3 ZNAKOVÝ JAZYK	18
3.4 ZNAKOVANÁ ČEŠTINA	18
3.5 PRSTOVÁ ABECEDA	19
3.6 VIZUALIZACE MLUVENÉ ČEŠTINY	19
4 SPECIFIKA KOMUNIKACE SE SLUCHOVĚ POSTIŽENÝMI	20
5 VZDĚLÁVÁNÍ OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM	22
5.1 VZDĚLÁVÁNÍ SLUCHOVĚ POSTIŽENÝCH DO ROKU 1991	22
5.2 VZDĚLÁVÁNÍ SLUCHOVĚ POSTIŽENÝCH PO ROCE 1991	22
5.2.1 Speciálně pedagogická centra pro sluchově postižené.....	23
5.2.2 Střediska rané péče.....	23
5.2.3 Mateřské školy	23
5.2.4 Základní školy	24
5.2.5 Střední školy.....	24
6 KOMPENZAČNÍ POMŮCKY	25
6.1 SLUCHADLA	25
6.2 KOCHLEÁRNÍ IMPLANTÁT.....	26
6.3 SLUHÁTKA	26
6.4 FAX, PSACÍ TELEFON, MOBILNÍ TELEFON, E-MAIL	26
6.5 SIGNALIZACE DOMOVNÍHO ZVONKU.....	27
6.6 SIGNALIZACE PLÁČE DÍTĚTE.....	27
6.7 DALŠÍ KOMPENZAČNÍ POMŮCKY	27

7	INTEGRACE OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM.....	28
II	PRAKTICKÁ ČÁST	30
8	EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ.....	31
8.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	31
8.2	VÝZKUMNÝ CÍL	31
8.3	VÝZKUMNÉ OTÁZKY	32
8.4	VÝZKUMNÝ SOUBOR	32
8.5	METODA SBĚRU DAT	32
9	ANALÝZA DAT	34
9.1	POHLAVÍ.....	34
9.2	TYP SLUCHOVÉHO POSTIŽENÍ	35
9.4	ZPŮSOB KOMUNIKACE	36
9.5	VZDĚLÁNÍ	37
9.6	TYP STUDOVANÉ ŠKOLY	39
9.7	DRUH STUDOVANÉ ŠKOLY	40
9.8	ZAMĚSTNANOST	41
9.9	POVOLÁNÍ	42
9.10	VZTAH POVOLÁNÍ K DRUHU STUDOVANÉ ŠKOLY	44
9.11	DISKRIMINACE V ZAMĚSTNÁNÍ.....	45
9.12	ZPŮSOB VYŘIZOVÁNÍ SOUKROMÝCH ZÁLEŽITOSTÍ	46
9.13	ZNALOST/NEZNALOST ZNAKOVÉHO JAZYKA U ÚŘEDNÍCH OSOB	47
9.14	CO VÁM SCHÁZÍ PŘI JEDNÁNÍCH NA ÚŘADĚ NEBO NÁVŠTĚVĚ LÉKAŘE?.....	48
9.16	DOSTATEČNOST KOMPENZAČNÍCH POMŮCEK	50
9.17	DOSTUPNOST INFORMACÍ O KOMPENZAČNÍCH POMŮCKÁCH.....	50
9.18	MÍRA VYUŽITÍ PORADENSKÝCH CENTER.....	52
9.19	VYUŽITÍ SLUŽEB PORADENSKÝCH CENTER	53
9.20	POMOC PŘI ZAČLENĚNÍ DO SPOLEČNOSTI.....	54
9.21	POSTOJ SLYŠÍCÍCH LIDÍ KE SLUCHOVĚ POSTIŽENÝM	55
9.22	MÍRA INTEGRACE	55
9.23	DŮVODY SPOJENÉ S NESPOKOJENOSTÍ V OBLASTI INTEGRACE	56
9.24	NEGATIVNĚ PŮSOBÍCÍ VLIVY NA INTEGRACI SLUCHOVĚ POSTIŽENÝCH.....	57
10	VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	59
10.1	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	60
	ZÁVĚR	61
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	62

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	65
SEZNAM OBRÁZKŮ	66
SEZNAM TABULEK.....	67
SEZNAM PŘÍLOH.....	68

ÚVOD

„Slepota odděluje lidi od věcí, hluchota od lidí.“

Helena Kellerová

Po celém světě žijí handicapovaní lidé, ani se sluchově postiženými tomu není jinak. Jsou to lidé, kteří mají jakýmkoliv způsobem narušený sluch. Některé jejich handicap v životě tak zatěžuje, že díky němu se ve společnosti necítí komfortně. Některí se naopak naučili se svým postižením tak dobře žít, že v tom, že neslyší, nevidí vůbec žádnou překážku. Tyto osoby mají stejné potřeby, jako slyšící občané, proto bychom je měli brát jako rovnocenné partnery, pomáhat jim a věnovat dostatečnou pozornost tomu, aby se dokázali začlenit do společnosti.

Na toto téma jsem se zaměřila z toho důvodu, že lidé s poruchou sluchu mně provází celým životem. Moje babička byla těžce nedoslýchavá už od svého mládí, proto jsem věděla, jak s těmito lidmi komunikovat. Možná právě tahle skutečnost mně ovlivnila v tom, že jsem se chtěla naučit znakový jazyk. Na kurz jsem chodila čtyři roky a dnes mám mezi neslyšícími, nedoslýchavými a ohluchlými spoustu přátel, kterým pomáhám jako tlumočnick při vyřizování různých záležitostí.

Tato bakalářská práce je zaměřena na osoby s jakoukoliv poruchou sluchu. Cílem práce je zjistit, jak jsou sluchově postižení integrováni do společnosti a kdo jim s integrací pomáhá. Jednotlivé kapitoly jsou zaměřeny na rozdělení neslyšících, jejich komunikační prostředky, formu vzdělávání, na kompenzační pomůcky, které můžou výrazně ulehčit některé činnosti v jejich životě. V závěru teoretické části je samostatná kapitola, která se zaměřuje právě na integraci sluchově postižených.

V empirické části jsou rozvedeny metodologické otázky empirického výzkumu, jeho cíle, metoda sběru dat a také výzkumný soubor šetření. Analýza dat je prezentována formou grafů, tabulek a popisu jednotlivých položek. V závěru práce jsou zodpovězeny výzkumné otázky a stanoveno doporučení stávající situace v integraci sluchově postižených.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY

Tato kapitola objasňuje základní pojmy, které se vztahují k integraci sluchově postižených osob v naší společnosti. Vysvětlení jednotlivých pojmů vede k lepší orientaci v dané problematice a pochopení základních pojmů, které se vztahují ke sluchovému postižení.

1.1 Integrace

Integraci je možné chápat jako začlenění jednotlivce nebo určité skupiny do společnosti. V podstatě je označována jako nejvyšší stupeň socializace člověka. Lze ji rozdělit na integraci: sociální, pracovní, školní a společenskou. **Sociální integrace**- je rovnoprávné začleňování minoritní skupiny nebo jedince do majoritní společnosti. V případě, že dochází mezi minoritní a majoritní skupinou ke konfliktu, je potřeba integraci aktivně podporovat a vyvíjet pro ni vhodné podmínky. **Pracovní integrace**- je zaměstnávání znevýhodněných osob, osob se změnou pracovní schopnosti apod. **Školní integrace**- je zařazování zdravotně postižených do běžných tříd nebo zřizování tříd speciálních v běžných školách. **Společenská integrace**- je pomoc osobám s jakýmkoliv handicapem žít nezávislý život v podání bezbariérového bydlení, samostatného způsobu života, sociální pomoci apod. Opakem integrace je segregace, handicapovaní se straní společnosti, izolují se a nemají zájem o proniknutí do majoritní společnosti (Slowík, 2012).

1.2 Surdopedie

Surdopedie je jeden z oborů speciální pedagogiky, který se zabývá výchovou a vzděláním jedinců se sluchovým postižením. Úzce spolupracuje s pedagogickými, psychologickými a také sociologickými obory. V medicínských disciplínách spolupracuje s foniatří, otorinolaryngologií a pediatrií. V oborech speciální pedagogiky spolupracuje s logopedií, dále pak s technickými obory. Cílem surdopedie je všeobecný rozvoj osoby se sluchovým postižením s ohledem na její specifické potřeby, které vyplývají z jejího postižení (Horáková, 2012).

1.3 Zdraví a nemoc

Zdraví patří k nejvýznamnějším složkám lidského života. Už od pradávna je stavěno v hierarchii potřeb na úplnou špici. Výrazně ovlivňuje kvalitu lidského života. Definice zdraví dle WHO (Světová zdravotnická organizace) je, že: *„Zdraví je stav úplné fyzické, duševní a sociální pohody, nikoli pouze nepřítomnost nemoci nebo zdravotního postižení“*

(WHO, 1946). Významnou roli hraje životní styl každého člověka, kam se řadí především výživa, fyzická aktivita, duševní pohoda, sociální vztahy, práce a odolnost vůči stresu. Zdraví je stav úplné psychické, sociální, duševní pohody, kdy jsou zachovány všechny životní funkce organismu. Pro jednotlivce je základní biologickou potřebou, která je nezbytná pro plnění společenských rolí (Čeledová a Čevela, 2010).

Nemoc je patologický stav těla nebo mysli, který je projevem změny funkcí buněk v důsledku morfologického postižení tkání nebo orgánů. Je pocíťována jako zdravotní nepohoda, která může probíhat fyzicky nebo psychicky. U člověka vyvolává objektivní nebo subjektivní potíže. Projevuje se bolestí, únavou, apatií nebo nezájmem o své okolí, výrazně také omezuje sociální stánku života (Křivohlavý, 2002). Každý člověk vnímá nemoc jinak, záleží na druhu onemocnění na délce léčby na možných komplikacích a rizicích. Nemoc je v podstatě porucha zdraví. Jedinou metodou, kterou se lze vyvarovat nemoci je prevence. Předpokládá se, že hodnotu zdraví lze až v 70% ovlivnit správnou prevencí a tak zamezit vzniku onemocnění, zlepšit životní prostředí a zdravější chování všech lidí (Čeledová a Čevela, 2010).

1.4 Vada, postižení, porucha

Vada nebo porucha je narušení fyziologické nebo anatomické funkce. Dělí se podle typu na orgánové nebo funkční. Podle intenzity na lehké nebo těžké a podle doby vzniku na vrozené nebo získané. Samotná klasifikace poruch je určována především lékařskou diagnostikou avšak ani samotní lékaři vždy nedokážou tyto vady úplně vyléčit.

Postižení je omezení nebo úplná ztráta schopnosti vykonávat činnost takovým způsobem, kterým je pro člověka považován za normální. Každý člověk se jednou může dostat do situace, kdy bude sám postižený, nejedná se tedy jen o minoritní specifické skupiny, ale v podstatě o všechny lidi. Možná i proto je potřeba změna sociálního prostředí a změna vztahů vůči lidem s jakýmkoliv postižením (Slowík, 2016).

2 KLASIFIKACE SLUCHOVĚ POSTIŽENÝCH

Sluchové postižení patří mezi jedno z nejrozšířenějších postižení vůbec. Za sluchově postižené považujeme takové osoby, které mají vadu nebo poruchu sluchu. Tyto osoby pak dělíme do různých skupin.

2.1 Nedoslýchaví

Nedoslýchavost můžeme vymezit jako zhoršení sluchu, ne však jeho úplné vymizení. Nedoslýchaví lidé komunikují především mluveným jazykem a v mnoha případech používají sluchadla a jiné prostředky dorozumívání. Dle audiometrického vyšetření dělíme nedoslýchavost na:

- ✓ **Lehká nedoslýchavost**-člověk hůře rozumí tichému hlasu při zhoršených podmínkách jako například v místnosti, kde hraje rádio nebo na rušné ulici. Často se vykytuje u starších lidí, dá se velmi dobře kompenzovat sluchadly. Průměrná ztráta sluchu je zde 21-40 dB (Skákalová, 2016), (Skákalová, 2011).
- ✓ **Středně těžká nedoslýchavost**-porozumění řeči bývá dobré jen při zvýšené hlasitosti, člověk s touto vadou často neslyší slabé zvuky z okolí, ale většinu běžných zvuků stále vnímá. Průměrná ztráta sluchu je v 1. stupni 41-55dB a ve 2. stupni 56-70 dB. Tito lidé velmi často volí odezírání ze rtů jako prostředek domluvy, není to ovšem úplně spolehlivá metoda. Při tomto typu nedoslýchavosti jsou volena sluchadla (Skákalová, 2016), (Skákalová, 2011).
- ✓ **Těžká nedoslýchavost**- člověk s tímto typem vnímá pouze silné zvuky jako například vlak, který troubí a hlasitou řeč těsně u ucha. Průměrná ztráta sluchu se dělí na 2. stupně, z nichž 1. stupeň má ztrátu 71-80dB a 2. stupeň 81-90 dB. Kompenzace sluchadly je zcela nezbytná a velmi individuální (Skákalová, 2016).
- ✓ **Velmi těžká ztráta sluchu hraničící s hluchotou**- jsou zachovány pouze zbytky sluchu. Porozumění řeči je zcela nemožné, může být vnímán pouze velmi silný zvuk. Ztráta sluchu se dělí do 3. stupňů-1.stupeň 91-100dB, 2. stupeň 101-110 dB, 3. stupeň 111-119 dB. Kompenzace sluchadly je nevyhnutelná a často doplněná písemnou formou či odezíráním (Skákalová, 2016), (Skákalová, 2011).

2.2 Ohluchlí

Ohluchlost můžeme definovat jako ztrátu sluchu, ke které došlo až v průběhu života, až po té, co si člověk osvojil mluvenou řeč a poznal strukturu mluveného jazyka. Ohluchlí lidé využívají v komunikaci především mluvený jazyk, ovšem kvalita mluvy může být ovlivněna absencí zpětné sluchové vazby. Pokud se však rozhodnou používat znakových systémů, volí zpravidla znakovanou češtinu. Častým doplňkem komunikace je odezírání ze rtů, které ale není vhodné pro všechny, protože ne každý je vybaven předpokladem k odezírání. Kompenzace sluchu je vyvážena sluchadly nebo kochleárními implantáty, které ovšem nejsou vhodné pro všechny (Strnadová, 2009).

2.3 Prelingválně neslyšící

Za neslyšícího je považován člověk, který neslyší žádný zvuk. Prelingvální tedy znamená, že se tento člověk narodil, jako zcela neslyšící, nebo ke ztrátě sluchu došlo ještě před vývojem jazyka. Neslyšící osoby využívají ke své komunikaci výhradně znakový jazyk, který je ve všech ohledech srovnatelný s jazykem mluveným. Úroveň zvládnutí znakového jazyka velmi ovlivňuje situace v rodině a ve škole. Velkou výhodou mají neslyšící děti neslyšících rodičů, protože znakový jazyk je pro ně, jazykem mateřským. U neslyšících dětí, které se narodí slyšícím rodičům, vyvstává dilema, jakou formu komunikace optimálně zvolit nebo jestli podstoupit kochleární implantaci. U naprosté většiny neslyšících dětí dochází k opožděné komunikaci. Důvodem bývá pozdní diagnostika vady. Více v nevýhodě bývají děti slyšících rodičů, protože jim chybí úplný přístup k jazykovému modelu. Díky logopedické péči se neslyšící dítě může naučit mluvit a správně artikulovat, ale řeč nebude melodická a přirozená kvůli zpětné sluchové vazbě (Skákalová, 2016).

3 KOMUNIKACE SLUCHOVĚ POSTIŽENÝCH

Komunikační systémy vychází ze zákona č. 384/2008 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. Vytvoření správného komunikačního prostředku je jedním z hlavních priorit edukace jedinců s postižením sluchu. Komunikace je pro život nezbytnou součástí a je považovaná za základní potřebu každého jedince. Ovšem u lidí s poruchou sluchu může být tato potřeba nedostatečně naplňovaná, proto je potřeba zvolit vhodný komunikační prostředek, který se ale může u lidí s vadou sluchu lišit případ od případu. Jinak se bude dorozumívat člověk s lehkou nedoslýchavostí a jinak člověk s těžkou poruchou sluchu. Snahou je, aby se dokázaly domluvit dva rozdílné světy slyšících a neslyšících lidí a aby mohli osoby se sluchovým postižením žít normální život.

3.1 Mluvený jazyk

V prostředí slyšících lidí je hlavním komunikačním prostředkem mluvený jazyk, ten je ve své grafické i zvukové podobě nezbytný pro komunikaci se slyšícími osobami. Přítomnost sluchového postižení s sebou přináší nejrůznější omezení absence sluchových vjemů. Těmto osobám chybí zpětná sluchová vazba a i proto je jejich řeč odlišná od slyšících osob. I v případě využívání sluchadel a kochleárních implantátů je velmi důležité si mluvenou řeč osvojit. Díky pokročilé době a dobré práci logopedů lze i u osob se středním či těžkým sluchovým postižením vytvořit mluvenou řeč, čím méně je srozumitelná, tím těžší je integrace sluchově postiženého do společnosti (Horáková, 2012). Cílem je, aby se sluchově postižený bez ohledu na to, jak velkou ztrátu sluchu má, naučil srozumitelnému mluvenému projevu a také pochopil mluvenou řeč (Kučerová, 2008). Hlas sluchově postiženého se liší dle vady sluchu, proto hlas neslyšícího může znít pisklavě, křiklavě až nepřirozeně, kdežto hlas nedoslýchavého bývá slabý a chybí mu rezonance. Artikulace se u osob s těžkým sluchovým postižením nevyvíjí, výslovnost je závislá na odborné péči logopedů (Krahulcová, 2002).

3.2 Odezírání

Odezírání není jen „čtení ze rtů“ je to komunikační prostředek mezi osobami slyšícími a těmi s poruchou sluchu. Je to porozumění vyslovených slov za pomoci sledování pohybů rtů, jazyka a zubů. Odezírat lze jen některé hlásky, zbytek si musí odezírající domyslet. Na odezírání se nelze při hovoru úplně spolehnout, protože určité hlásky vytvářejí shodný mluvný obraz, a nelze jej tak bez další kontroly sluchem dobře rozlišit, proto je potřeba tuto

komunikační metodu doplnit ještě jinou spolehlivější. Odezírání je velmi náročná činnost, kterou se automaticky nenaučí každý s poruchou sluchu. Je potřeba mít určitý talent, který zle tréninkem vylepšovat. Jeho schopnost se rozvíjí praktickým nácvikem a navyknutím si na styl výslovnosti blízké osoby. Na úspěšné odezírání má vliv spousta aspektů, jako je vývoj řeči, zdravotní a psychický stav, zkušenosti a vnější prostředí (Skákalová, 2011). Za dobrých podmínek se dokáže odezírající soustředit okolo dvaceti minut. Pro usnadnění odezírání bychom měli používat vhodná slova, která jsou dobře odezíratelná, nežvýkat, nezakrývat si obličej, hovořit pomalu, být v dostatečné vzdálenosti a dopředu říci o čem budeme mluvit (Strnadová, 2006).

3.3 Znakový jazyk

Znakový jazyk je přirozený vizuálně motorický komunikační systém s vlastní gramatikou. V zákoně 384/2008 Sb. je definován jako: „ *přirozený jazyk a plnohodnotný komunikační systém tvořený specifickými vizuálně-pohybovými prostředky, tj. tvary rukou, jejich postavením a pohyby, mimikou, pozicemi hlavy a horní částí trupu*“ (Česko, 2008). Pro označení tohoto jazykového systému není správným označením znaková řeč, ale český znakový jazyk. V porovnání s mluveným jazykem je produkován trojrozměrně, nemá psanou podobu, nedá se písemně zaznamenat, lze v něm vyjádřit abstraktní pojmy. Jednotlivé znaky jsou doplněny mimikou a gestikulací a dalšími neverbálními prostředky. Využívají ho především neslyšící ke komunikaci mezi sebou. Ve znakovém jazyce vznikají filmy, divadelní představení, tance a dokonce i písně (Horáková, 2012) (Skákalová, 2011).

3.4 Znakovaná čeština

Znakovaná čeština je umělý komunikační systém, který preferují především lidé ohluchlí nebo nedoslýchaví (Horáková, 2012). Je v něm využíváno prostředků českého jazyka a současně je artikulováno. Komunikace je prováděna postavením rukou, kde jsou ukazovány jednotlivé znaky, které jsou převzaty z českého znakového jazyka, a jsou doplněny jednotlivými českými slovy. Zahrnuje však i znaky, které jsou vytvářeny obvykle slyšícími, za účelem zprostředkování neslyšícím strukturu českého jazyka. Znakovaná čeština v taktilní formě může být používána i jako komunikační systém hluchoslepých osob, které zvládají český jazyk. Znakovaná čeština je i hodně využívána k vyučování českého jazyka u neslyšících dětí nebo k tlumočení neslyšícím lidem. Neslyšící mezi sebou tuto formu komunikace nevyužívají (Česko, 2008).

3.5 Prstová abeceda

Prstová abeceda, též nazývaná jako daktylotika je vizuálně-motorická forma komunikačního prostředku sluchově postižených osob. Využívá postavení prstů, dlaně ruky k zobrazení jednotlivých písmen české abecedy. Pro její využití je potřeba znalosti písemné formy českého jazyka. Může být jednoruční i dvouruční. Stejně jako znakové jazyky se i prstové abecedy v různých státech liší. Je používána především k odhláskování cizích slov, jmen, příjmení, odborných termínů a různých pojmů, které nemají svůj znak v českém znakovém jazyce. Ve vzdělávání neslyšících byla nejprve zakázána, protože bránila správnému odezírání ze rtů. Dnes je však ve školách opět využívána. Převážně se využívá při počátečním čtení (Fikejs, 2005) (Horáková, 2012).

3.6 Vizualizace mluvené češtiny

Vizualizace mluvené češtiny je zřetelná artikulace jednotlivých slov ústy tak, aby bylo usnadněno odezírání mluveného projevu těm osobám, které ovládají český jazyk a preferují odezírání z úst jako hlavní prostředek své komunikace a to především lidé ohluchlí a s lehčími vadami sluchu (Česko, 2008).

4 SPECIFIKA KOMUNIKACE SE SLUCHOVĚ POSTIŽENÝMI

K tomu, aby byla komunikace mezi slyšícími osobami a osobami s jakoukoliv vadou sluchu bez problému, je potřeba dodržovat určitá pravidla, díky nimž můžeme zajistit to, že sdělované a přijímané informace budou dobře pochopeny oběma stranami. Dle zákona 384/2008 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, mají tito lidé právo si svobodně zvolit takový komunikační prostředek, který je jim nejbližší (Česko, 2008). Volba komunikačního prostředku musí být zcela respektována. Je důležité si uvědomit, že tito lidé mají stejné potřeby a práva jako ostatní občané, a proto bychom jim měli pomoci začlenit se do společnosti tím, že budeme respektovat jejich odlišnost v komunikaci.

Zásady při komunikaci se sluchově postiženým:

- ✓ Je důležité vytvořit si vhodné podmínky pro komunikaci, jako je klidné prostředí, dostatečně osvětlený prostor, dodržovat přiměřenou vzdálenost mezi komunikujícími osobami, které by měly sedět popřípadě stát čelem k sobě tak, aby si viděly do očí.
- ✓ Před samým začátkem rozhovoru je důležité navázat kontakt tak, že je osoba s poruchou sluchu upozorněna lehkým dotykem na horní končetinu, nejčastěji však na paži (nikdy ne na dolní končetiny či hýždě), naváže se oční kontakt, který je udržován po celou dobu hovoru. Před začátkem je důležité upřesnit téma rozhovoru a daného tématu se držet.
- ✓ V průběhu komunikace není vhodné jíst, gestikulovat rukama v blízkosti úst, zakrývat si ústa nebo hovořit s třetí osobou, mluvit stručně, výstižně, pomalu, ne však pomaleji než obvykle, přehnaná artikulace též není vhodná.
- ✓ Je potřeba se přesvědčit, jestli druhá osoba hovoru rozumí, proto je vhodné důležité informace opakovat, nepoužívat přehnaně dlouhá souvětí, je lepší volit krátké věty, sledovat výraz obličeje, gestikulaci nebo postoje a dle toho rozeznat jestli druhá osoba zcela rozumí projevu. Je-li patrné, že druhá osoba projevu nerozumí, je potřeba zopakovat danou informaci různými obměnami s využitím jiných slov.
- ✓ Za zcela vhodné se považuje doplnit rozhovor gesty, výrazem očí, mimikou. Cizí slova je vhodné napsat na papír nebo vyhláskovat prstovou abecedou.

- ✓ V případě komunikace zprostředkované tlumočnickem je důležité se obracet přímo na osobu s poruchou sluchu nikoliv však na tlumočnicka. Tlumočnick nikdy nerozhoduje za osobu a vždy překládá přesný obsah rozhovoru, je vlastně jakýmsi hlasem neslyšícího člověka. Je vázán mlčenlivostí a etickým kodexem tlumočnicka do znakového jazyka. Tlumočnick a osoba, která vede rozhovor, stojí vždy vedle sebe, a to z důvodu, že osoba se sluchovým postižením musí současně sledovat oba najednou.
- ✓ Při ukončení rozhovoru je vhodné se zeptat, zdali byl rozhovor srozumitelný a jestli je potřeba ho doplnit o další otázky a odpovědi (Skákalová, 2011), (Felgerová, © 2020).

5 VZDĚLÁVÁNÍ OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

Kvalitní vzdělávání by mělo být poskytnuto všem a pokud možno ve stejné míře, ať už se jedná o člověka zdravého nebo jakkoliv postiženého. Současná situace usiluje o to, aby osoby s postižením byly zařazovány do běžných škol nebo speciálních tříd, které vznikají v běžných školách. Toto zařazení následně napomáhá lepšímu začlenění do společnosti a vzájemnému soužití majoritních a minoritních skupin. Vzdělávání sluchově postižených a hlavně jeho míra závisí především na vhodně zvoleném komunikačním prostředku.

5.1 Vzdělávání sluchově postižených do roku 1991

Do roku 1991 bylo vzdělávání žáků s poruchou sluchu možné pouze v mateřské nebo základní škole, kde byly děti rozděleny podle audiogramu. Do škol pro nedoslýchavé byli zařazeni ti žáci, kteří byli schopni si osvojit český jazyk sluchem za pomoci vhodně zvolených kompenzačních pomůcek. Při výuce bylo využíváno stejných osnov, jako pro děti slyšící. Po absolvování základní školy se mohly tyto děti hlásit na maturitní studium pro děti slyšící. Žáci neslyšící nebo se zbytky sluchu, kteří nemohli využít svůj sluch pro osvojení českého jazyka, byli zařazováni do speciálních škol pro žáky neslyšící. Učitelé na těchto školách vyučovali především sluchové nácviky, odezírání a nácvik mluvení ve snaze, aby neslyšící děti dokázaly porozumět češtině. Tato metoda učení se ale časem ukázala, jako ne moc účinná, protože učitelé veškerý čas věnovali mluvení a odezírání a neměli prostor pro učení dalších věcí. Jako další problém se časem ukázalo, že v podstatě neexistoval komunikační most mezi žáky a učiteli, protože učitelé neuměli znakový jazyk, který děti používaly pro komunikaci a děti naopak nemohly komunikovat mluvenou řečí. Po absolvování základní školy mohly děti pokračovat se studiem pouze na odborných učilištích pro sluchově postižené. Střední školy pro sluchově postižené byly pouze dvě, a to gymnázium v Praze a Střední průmyslová škola v Kremnici (Komorná, 2008).

5.2 Vzdělávání sluchově postižených po roce 1991

Na začátku prosince roku 2006 uspořádalo MŠMT ČR (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky) mezinárodní konferenci o Vzdělávání sluchově postižených. Díky této konferenci se situace posunula pozitivním směrem pro vzdělávání. Neslyšící dostali právo vzdělávat se ve svém mateřském jazyce, kterým je znakový jazyk. Znalost jazyka českého je až na místě dalším. Výhody, které spočívají v tom, že se neslyšící naučí i jazyk český je ten, že se díky této skutečnosti dokáží začlenit do společnosti (Šedivá, 2006).

Vznikly nové mateřské i základní školy pro sluchově postižené a dokonce školy střední, kde vznikly i nové obory pro studium sluchově postižených dětí. Díky integraci zdravotně i sluchově postižených do běžných škol vznikla možnost výběru, kde se bude dítě vzdělávat. Velkou pomocí pro učitele bylo vydání nových učebních textů pro sluchově postižené, které se dají sehnat na různých nosičích. Jako obrovský posun je možnost studia na vysoké škole pro sluchově postižené. I přes všechny změny, které nastaly, není vzdělávání sluchově postižených na takové úrovni, jak by si někteří učitelé a samotní studenti přáli. V ČR zajišťují vzdělávání především školy a školská zařízení pro sluchově postižené (Komorná, 2008).

5.2.1 Speciálně pedagogická centra pro sluchově postižené

Speciálně pedagogická centra pro sluchově postižené jsou zřizována při základních školách. Jejich fungování upravuje zákon č. 72/2005Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Tato centra provádí především depistáž dětí s vadami sluchu, poskytují poradenství rodinám a na základě diagnostiky sluchu pomůžou rodině najít nejvhodnější komunikační prostředek pro své dítě. Poskytují také metodickou pomoc pro děti a jejich učitele tím, že vypracují individuální vzdělávací plán nebo zapůjčí učebnice nebo různé pomůcky pro výuku (Komorná, 2008).

5.2.2 Střediska rané péče

Středisko rané péče je sociální služba, která je poskytována rodičům a jejich dětem, které mají jakékoliv zdravotní postižení. V České republice existuje pouze jedno středisko, které tuto péči poskytuje a to **Centrum pro dětský sluch Tamtam, o. p. s.**, které funguje po celé České republice. Centrum podporuje rodiny dětí se sluchovým postižením, předává stěžejní informace, pomáhá s výběrem kompenzačních pomůcek. Podporuje rodinu v oblasti vztahů, nebo aktivního naslouchání. Zprostředkovává kontakty mezi rodinami se stejným postižením. Obeznámí rodinu s nárokem na sociální pomoc v podobě příspěvků a jiné (Motejzíkova, 2012).

5.2.3 Mateřské školy

Mateřské školy fungují při některých základních školách pro děti se sluchovým postižením. Jejich hlavní náplní je navázat s dětmi komunikaci a následně ji co nejvíce rozvíjet, ať už je to komunikace orální nebo ve znakovém jazyce. Mateřskou školu můžou navštěvovat děti od věku tří let, tak jak je to v běžné mateřské škole (Komorná, 2008)

5.2.4 Základní školy

Od roku 2007 měly základní školy volbu vyučovat žáky se sluchovým postižením dle vlastního vzdělávacího programu a dle učebních osnov pro žáky sluchově postižené, které jsou ale obsahově chudší, než běžné osnovy. Tuto možnost ale plošně zrušil zákon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Česko, 2004). Každá škola si musí vytvořit vlastní školní vzdělávací program, který vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy. Program je rozdělen do devíti oblastí, které zahrnují určité okruhy podobné jako na běžných základních školách. Žáci s poruchou sluchu mají nárok na tlumočnické služby, které ale na základních školách nejsou skoro využívány a to z toho důvodu, že ve školách tohoto typu pracují převážně speciální pedagogové, kteří by měli znakový jazyk perfektně ovládat. Tlumočnických služeb je na základních školách využíváno v případě, přednášek, seminářů nebo v případě, že se ve třídě vzdělávají žáci s různým typem postižení sluchu (Komorná, 2008).

5.2.5 Střední školy

Do roku 1991 bylo studium velmi omezené. Po roce 1991 začaly vznikat nové střední školy, všechny obory byly dříve pětileté, z čehož se postupně upustilo a obory byly zkráceny na čtyři roky, jako je tomu v běžných středních školách. Studium je zakončeno maturitní zkouškou. Studenti s poruchou sluchu mají dnes vcelku dobrý výběr svého budoucího povolání. V Hradci Králové mají možnost studia na Střední pedagogické škole pro sluchově postižené v Brně zase na Střední průmyslové škole oděvní pro sluchově postižené a třeba v Berouně na Střední zdravotnické škole pro sluchově postižené. Další střední školy najdeme například v Praze. Studenti na speciálních středních školách vykonávají maturitní zkoušku, jako na běžných středních školách, jen s menšími úpravami, jako je prodloužení času na konání zkoušky. O maturitní zkoušce pro žáky se speciálními potřebami se vedou neustále debaty o nutnosti reformy této zkoušky (Komorná, 2008).

6 KOMPENZAČNÍ POMŮCKY

Kompenzační pomůcky značně usnadňují život všem, kteří mají poruchu sluchu, umožňují jim překonat komunikační bariéry a každodenní činnosti, ke kterým je potřeba sluch. Volba pomůcek je velmi individuální a liší se dle druhu postižení a samotného člověka s poruchou sluchu. Někteří lidé se za své postižení stydí, nevyužívají žádných pomůcek, protože mají obavu, že by jejich handicap byl potom mnohem viditelnější. Zvláštní skupinou, ke které je potřeba přistupovat s velkým citem a pochopením, jsou děti, kterým byla zjištěna sluchová vada. Musí jim být vybrána vhodná kompenzační pomůcka, která by měla být v kompetenci specializovaných odborníků. Kompenzační pomůcky mají poměrně rychlý vývoj, dochází k vývoji nových a nových pomůcek, které usnadňují lidem se sluchovým postižením život.

6.1 Sluchadla

Sluchadla jsou nejvyužívanější kompenzační pomůckou, kterou využívají především lidé nedoslýchaví a děti. Sluchadlo je miniaturní speciální zesilovač, který má u vstupu mikrofon a na výstupu sluchátko nebo také malinký reproduktor. Některé sluchadla můžou mít i regulátor hlasitosti, přepínač poslechových programů, indukční cívku případně malý audiovstup. Zvuk je sluchadlem dostatečně zesílen a tím umožňuje postiženému kompenzaci sluchu. Nastavení zesílení doporučuje foniatr, který se řídí určitými kritérii a to například věkem nebo typem sluchové vady. Novodobá sluchadla pracují s malou spotřebou energie, proto se hodně využívají s digitálním zpracováním signálu (Hahn a kolektiv, 2019), (Horáková, 2012).

Sluchadla dělíme dle různých kritérií na:

- ✓ **Sluchadla závěsná**- dávají se za ucho, jejich výhodou je, že se vyrábí ve velkých sériích, jsou cenově velmi dostupná. Manipulace s nimi je snadná. Tyto sluchadla vyhovují běžným podmínkám.
- ✓ **Krabičková sluchadla**- dříve byla hodně využívána, dnes ho využívají spíše jen malé děti. Mají velké, viditelné ovládací prvky. Tyto sluchadla patří k těm, které nejvíce zesilují zvuk.
- ✓ **Brýlová sluchadla**- dnes málo využívané, sluchadlo je schováno v nožičkách brýlí, výhodné jsou jen brýle vibrátorky pro kostní vedení. Tato kompenzační pomůcka pro sluch i zrak je zároveň poměrně finančně nákladná a při poškození sluchadla má tento člověk v jedné chvíli problém se zrakem i sluchem, i proto jsou málo doporučovaná.

6.2 Kochleární implantát

Kochleární implantát se využívá u osob s těžkou poruchou sluchu, kdy ani pomocí nejsilnějších sluchadel nelze zajistit rozvoj řeči. Tato vada je způsobena nevyvinutím nebo ztrátou vláskových buněk ve vnitřním uchu, může být také způsobena meningitidou nebo virózou. Před samotným zákrokem musí být provedeno foniatrické, psychologické, logopedické a audiologické vyšetření. (O kochleární implantaci, © 2009) Kochleární implantace je operační výkon, při kterém se nahrazuje poškozená funkce vnitřního ucha, trvá asi 3 hodiny a následná hospitalizace trvá okolo dvou týdnů. Asi za 6. týdnů po operaci se naprogramuje řečový procesor, který se během roku musí nastavovat opakovaně. Výsledky kochleární implantace jsou velmi individuální a liší se dle stupně sluchového postižení.

Vstupní část implantátu je z části podobná sluchadlům- je zde mikrofon, zesilovač a procesor s výstupní částí. Tato část přenáší elektrické impulzy, ve které je zvuk přeměněn přímo do kochley pacienta. Tam stimuluje vláskové buňky. Tyto osoby jsou celoživotně sledovány jak po stránce zdravotní, tak po stránce přínosu kochleárního implantátu pro daného pacienta (Kašpar, 2008).

6.3 Sluchátka

Sluchátka umožňují nerušený poslech bez pomocí sluchadel. Řada televizorů a dalších jiných elektroakustických zařízení umožňují připojení náhlavních sluchátek. Nevýhodou sluchátek je, že mají drátové připojení, proto není možné se sluchátky pohybovat do větších vzdáleností. Většina sluchátek nemá regulátor hlasitosti zvuku a nelze na nich nastavit zesílení zvlášť pro pravé nebo levé ucho. Úplně samostatnou kompenzační pomůckou, kterou využívají převážně nedoslýchavé osoby, jsou bezdrátové sluchátka, které pracují na principu přijímače a vysílače (Kašpar, 2008).

6.4 Fax, psací telefon, mobilní telefon, e-mail

Fax se využíval velmi často dříve. Byl to jeden z nejvíce využívaných kompenzačních pomůcek, v dnešní době je ve velké části nahrazen posíláním e-mailů. Psací telefon, který nebyl zcela rozšířený, dnes plně nahradil telefon mobilní, kdy se pomocí sms zpráv hodně zlepšila komunikace u osob se sluchovým postižením (Kašpar, 2008).

6.5 Signalizace domovního zvonku

Používají ho převážně osoby neslyšící, ale využití najde u všech osob se sluchovou vadou. Signalizace převádí zvuk zvonění na signál světelný nebo vibrační. Mezi nejrozšířenější patří bezdrátová signalizace, která obsahuje vysílač, který je spojen se zvonkem uvnitř domu a přijímač, který na signál reaguje vibrací nebo blikáním (Kašpar, 2008).

6.6 Signalizace pláče dítěte

Signalizaci využívají především osoby neslyšící, lze je využít i v jiných situacích, jako je například zvonění telefonu. Klasický přijímač má majáček, který je zapojený do elektriky. Při signalizaci musí vydávat tak velké světelné efekty, aby je bylo vidět i přes den. Zároveň lze, aby signalizace vydávala i vibrační signál, který vznikne připojením vibračního polštářku k majáčku. Signalizace existují i v kapesní podobě, kdy se musí dbát na pravidelné nabíjení, jinak by signalizace ztratila svůj efekt (Kašpar, 2008).

6.7 Další kompenzační pomůcky

Kompenzačních pomůcek je celá řada, patří sem například světelný nebo vibrační budík, který funguje na stejném principu, jako signalizace zvonku, televize s teletextem, indikátor nácviků hlásek v rodině, individuální indukční smyčka, a jiné (Kašpar, 2008).

7 INTEGRACE OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

Slyšící člověk si jen těžko dokáže představit, jaké to je žít v absolutním tichu. Člověk sluchově postižený má kolem sebe spoustu překážek, které musí každý den překonávat. Jeho největším problémem je komunikační bariéra se slyšícími lidmi. Řada těchto lidí kvůli tomu omezuje své sociální kontakty na skupiny stejně postižených lidí. Cílem integrace je propojit svět slyšících a neslyšících. Odstranit všechny bariéry tak, aby se tyto odlišné světy vzájemně respektovaly, pomáhaly si a dokázaly spolu rovnocenně spolupracovat v jakékoliv situaci (Slowík, 2016).

Integrace se týká všech oblastí života, představuje nejvyšší stupeň socializace. Míra integrace jednotlivého člověka je velmi individuální, záleží na spoustě okolností. O integraci se snažíme v oblasti výchovy, vzdělání a také pracovního uplatnění. I přes velkou snahu integrovat bývá zatím skutečnost taková, že osoby neslyšící bývají minoritní skupinou, která je izolovaná od většiny. Problémem je, že naše společnost není schopna plně přijmout osoby s nějakým postižením, důvodem je možná je malá informovanost o jejich postižení nebo strach, že nedokážou s takovými lidmi komunikovat. (Vítková, 2014)

Rodina je základem pro každého. Děti se sluchovým postižením potřebují pro správnou socializaci speciální přístup. Míra tohoto přístupu je dána stupněm postižení. Výchovou a vzděláváním se zabývá surdopedie, ta zjišťuje prostředky a analyzuje vhodné podmínky. Cílem je zajistit dítěti vhodné prostředí a podmínky pro jeho samostatnost. Alfou omegou je podpora a nácvik komunikace v co největší možné míře. Integraci dítěte je potřeba zahájit v prostředí rodiny ale také v oblasti širšího příbuzenstva, vrstevníků a hlavně ve vzdělávání (Muknšnáblova, 2014).

Pracovní uplatnění sluchově postižených bývá obvykle zajišťováno v dělnických profesích. Uplatňují se i jako učitelé, administrativní pracovníci nebo neslyšící tlumočníci. Práce je pro tyto lidi nejenom přirozenou potřebou, ale také výrazně zvyšuje jejich sociální sebevědomí a nezávislost. Otázky ohledně budoucího zaměstnání je vhodné začít řešit již během školní docházky, protože lze předpokládat ztížení při hledání vhodného zaměstnání. Zaměstnavatelé mají většinou nejrůznější předsudky ohledně toho, proč nezaměstnat lidi se sluchovou vadou, pokud ale dají těmto lidem šanci, získají většinou pečlivého a loajálního zaměstnance. Při pracovním pohovoru má neslyšící právo na účast tlumočníka, kterého si může zajistit sám, anebo ho zajistí zaměstnavatel, ten by měl také dohlédnout na to, aby se sluchově postižený člověk necítil vyčleněný z kolektivu, aby měl dostatek informací o své práci a rozuměl všemu, co po něm zaměstnavatel požaduje. (I neslyšící chtějí pracovat,

2017) Pokud nejde o příliš závažné postižení, je lepší, aby se tento člověk uplatnil na otevřeném trhu práce. Diskriminace na trhu práce má stále silné zastoupení, zaměstnavatelé raději zaplatí finanční pokutu, jen aby tyto lidi nemusely zaměstnávat (Slowík, 2016). Lidem s poruchou sluchu můžou být motivujícím příkladem lidé se stejnou vadou, kteří i přes svůj handicap dosáhli svého vysněného cíle.

Mezi nejznámější patří například:

- ✓ Thomas Alva Edison-americký vynálezce, byl těžce nedoslýchavý.
- ✓ Hieronymus Lorm - brněnský lékař a filozof, zakladatel Lormovy abecedy, byl hluchoslepý.
- ✓ Tomáš John Baťa - řídil firmu Baťa Group- trpěl nedoslýchavostí
- ✓ Boris Masník - český grafik, kreslíř a animátor, spoluzakladatel světoznámého studia Bratři v triku, ohluchl v dětství.
- ✓ Věra Strnadová - česká autorka odborných publikací o sluchovém postižení, učitelka na několika vysokých školách, ohluchla v 6 letech (Muknšnáblova, 2014).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ

V této kapitole jsou prezentovány výsledky kvantitativně empirického šetření, jehož respondenty jsou osoby se sluchovým postižením ve Zlínském kraji. Jsou zde uvedeny výsledky šetření, které jsou doplněny grafy, které slouží k snadnější orientaci. V závěru kapitoly jsou na základě provedeného výzkumného šetření uvedena doporučení týkající se integrace sluchově postižených do společnosti. Empirická úroveň v této oblasti je z velké části prozkoumaná i přesto by mohl být tento výzkum poučný nebo i zajímavý.

8.1 Výzkumný problém

I přesto, že medicína je v současné době na velmi vysoké úrovni, sluchové postižení se zcela vyléčit nedá. Sluch se dá velmi dobře kompenzovat různými pomůckami, avšak i přes tyto kompenzace je spousta lidí vyčleněno ze společnosti, a to jen díky tomu, že komunikační bariéra mezi slyšící a neslyšící komunitou je stále velmi vysoká. Správně zvolená komunikace by mohla pomoci k tomu, aby sluchově postižení nebyli diskriminováni v oblasti zaměstnání a aby mohli studovat na škole, kterou si sami určí a ne tu, která je určena speciálně sluchově postiženým jen s omezenou možností studijních oborů. Problematikou integrace těchto lidí se zabývají různé instituce a řada organizací ve vyspělých zemích, ani v České republice tomu není jinak. Výzkumný problém se tedy soustředí na nedostatečnou mírou začlenění těchto lidí do společnosti, z důvodu neznalosti komunikace menšiny, která má potíže se sluchem, a kvůli této skutečnosti mají také omezené možnosti ve vzdělávání a zaměstnání.

8.2 Výzkumný cíl

Na začátku empirického šetření byly vytyčeny hlavní a dílčí cíle výzkumu. **Hlavním cílem empirického šetření bylo zjistit, jestli jsou sluchově postižení integrováni, a kdo jim s touto nelehkou situací nejčastěji pomáhá.**

Dílčí cíle, které byly zvoleny, více konkretizují hlavní cíl.

1. **Zjistit, jestli se sluchově postižení potýkají s diskriminací při hledání zaměstnání.**
2. **Zjistit, jestli jejich zaměstnání odpovídá vzdělání.**
3. **Zjistit, jestli je na trhu dostatek kompenzačních pomůcek, které jsou cenově dostupné.**

4. Zjistit, co sluchově postiženým nejvíce chybí při jednání na úřadě nebo u lékaře

8.3 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumnou otázkou je, **jak jsou sluchově postižení integrováni do společnosti a kdo jim s touto situací pomáhá.**

Dílejší výzkumnou otázkou je co si myslí sluchově postižení o diskriminaci ohledně své osoby v zaměstnání a jaký mají názor na cenovou dostupnost kompenzačních pomůcek.

8.4 Výzkumný soubor

Významnou částí je výběr vzorku, na kterém závisí celá úspěšnost daného šetření. Není myslitelné, prozkoumat všechny jedince, kteří jsou důležití pro daný výzkum. Vybraný vzorek musí být stejný jako vlastnost celé skupiny, která je zkoumána. Reprezentativnost výběru zde má klíčový význam. Existuje vícero způsobů, jak vybrat správné jedince aby, tak dobře reprezentovali danou skupinu. Společným rysem všech postupů je zajištění objektivnosti. (Chráska, 2016) Základním výzkumným souborem této bakalářské práce jsou osoby s poruchou sluchu. Do výzkumného výběrového souboru byli vybráni respondenti s poruchami sluchu, kteří žijí ve Zlínském kraji. Osloveni byli respondenti pomocí dostupného výběru, kam byly zařazeny **Centra pro sluchově postižené v Uherském Hradišti, Zlíně, Kroměříži, Vsetíně a Valašském Meziříčí, škola pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí a neslyšící skupiny v Uherském Hradišti, Kroměříži a Zlíně.**

8.5 Metoda sběru dat

Při sběru dat bylo využito kvantitativního výzkumu, pomocí anonymního dotazníku. K volbě designu empirického šetření bylo přistoupeno z toho důvodu, aby byl získán co největší objem dat od respondentů. Koncem minulého roku byla provedena pilotáž, na osmi sluchově postižených z Uherského Hradiště pomocí nestandardizovaného rozhovoru. Cílem bylo zjistit, jaká metoda sběru dat bude při empirickém výzkumu využívána. Následně byl sestaven anonymní dotazník, který byl vyplněn sluchově postiženými, kteří dali podnět k drobným změnám, ze kterých vznikla finální podoba anonymního dotazníku.

Samotný dotazník je soustava předem formulovaných otázek, které jsou seřazeny podle předem promyšleného pořadí, respondent na něj odpovídá písemně. Vyznačuje se relativně velkým sběrem dat v krátkém časovém úseku. (Chráska, 2016) Nevýhodou sběru dat pomocí

dotazníku je absence osobního kontaktu s respondentem. V případě nepochopení položené otázky není možnost vysvětlit nebo upřesnit otázky.

Vzhledem k celé situaci kolem Covidu-19 nebyla možnost rozeslání papírových dotazníků, proto byla zvolena možnost sestavení vlastního dotazníku v on-line podobě, který v této práci najdeme na konci v Seznamu příloh. Dotazníky byly rozeslány do center pro sluchově postižené, mezi neslyšící skupiny, do speciální školy pro sluchově postižené a mezi neslyšící v Uherském Hradišti a Kroměříži. I přes celkem velký rozeslaný rozsah on-line dotazníků, se nepodařilo sehnat takový počet odpovědí, s jakým by ve výzkumu mohlo být potencionálně pracováno, protože centra ani škola pro sluchově postižené nefungovaly v plném rozsahu. V první části dotazníku je pasáž, která vysvětluje účel empirického šetření a za jakým účelem jsou informace sesbírány, a jak dotazník vyplnit. Druhá část je tvořena 24. otázkami. Na začátku jsou zvoleny kontaktní a demografické otázky které mají za účel zjistit základní informace o respondentovi. Další zvolené otázky jsou otevřené, nenavrhují respondentovi, žádnou odpověď, ale je v nich určen předmět, ke kterému se mají vyjádřit tak, jak si to skutečně myslí. Uzavřené otázky v dotazníku respondentům předkládají předem připravené odpovědi, ze kterých si mají vybrat odpověď, která nejvíce odpovídá skutečnosti. Ve strukturovaných položkách jsou zvoleny také dichotomické a polodichotomické položky. Respondenti mají možnost zvolit jednu nebo více odpovědí, u otevřených otázek napsat požadovanou odpověď.

9 ANALÝZA DAT

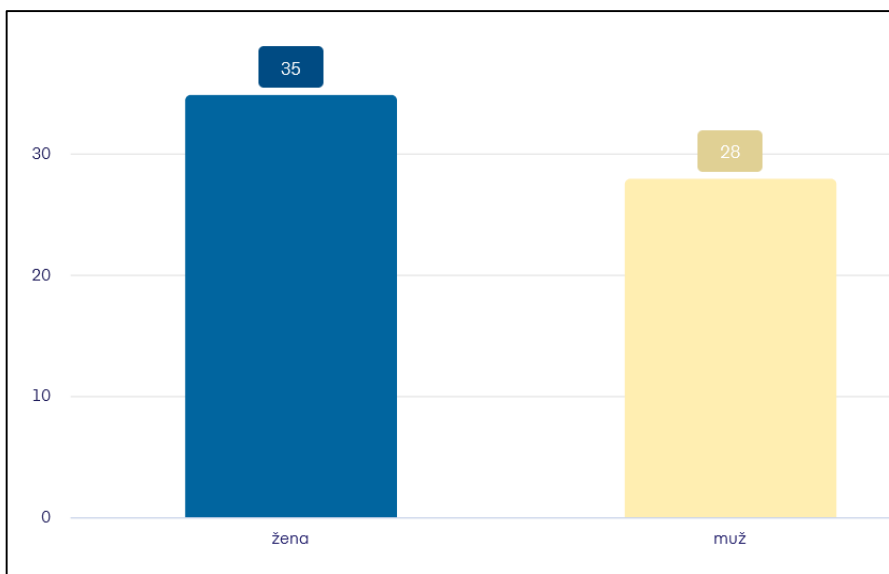
Po shromáždění vyplněných dotazníků, které byly rozeslány na začátku ledna roku 2021, byly dotazníky zkontrolovány. Z distribuovaného počtu se vrátilo 63 dotazníků, které byly vyříděny, aby byla analýza dat přehledná, jsou jednotlivé otázky rozpracovány do tabulek, grafů a písemně popsány.

9.1 Pohlaví

- a) muž
- b) žena

Tabulka 1 – Pohlaví (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Muž	28	44,4 %
Žena	35	55,6 %
Celkem	63	100 %

Obrázek 1 – Graf absolutní četnosti pohlaví (vlastní)

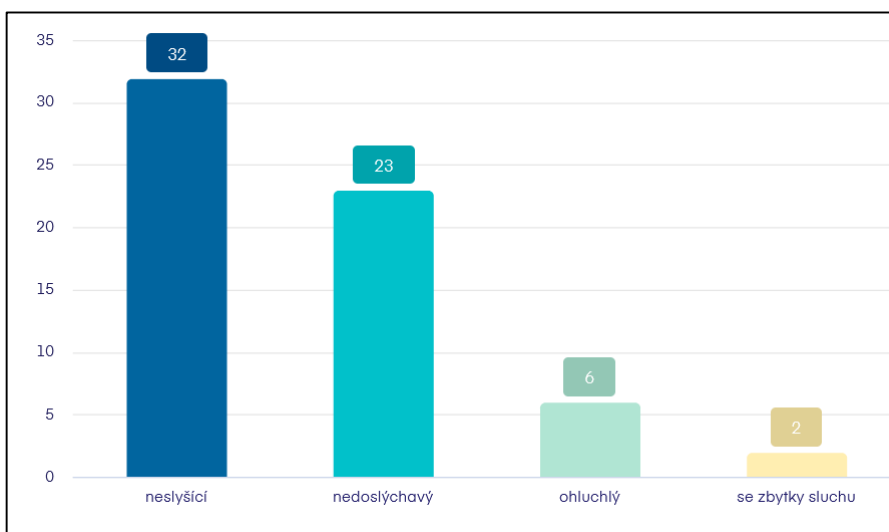
Z grafu je zřejmé, že mezi respondenty jsou nejvíce zastoupeny ženy a to v 35 odpovědích (55,6 %). Muži jsou v dotazníkovém šetření zastoupeni v 28 případech (44,4%). Z otázky nelze jasně specifikovat, jestli je více sluchově postižených žen nebo mužů.

9.2 Typ sluchového postižení

- a) nedoslýchavý
- b) ohluchlý
- c) neslyšící
- d) se zbytky sluchu

Tabulka 2 – Druh sluchového postižení (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nedoslýchavý	23	36,5 %
Ohluchlý	6	9,5 %
Neslyšící	32	50,8 %
Se zbytky sluchu	2	3,2 %
Celkem	63	100 %

Obrázek 2 – Graf absolutní četnosti sluchového postižení (vlastní)

Druhou otázkou bylo zjištěno, že z celkového počtu respondentů, kteří vyplnili dotazník je nejvíce neslyšících osob a to 32 (50,8 %), což je polovina z dotazovaných respondentů, 23 nedoslýchavých (36,5 %), 6 ohluchlých (9,5 %) a 2 se zbytky sluchu (3,2 %), kteří žijí ve Zlínském kraji. Ze složení výsledků respondentů lze říct, že nejméně početné postižení je to se zbytky sluchu, naopak nejvíce sluchově postižených je mezi neslyšícími.

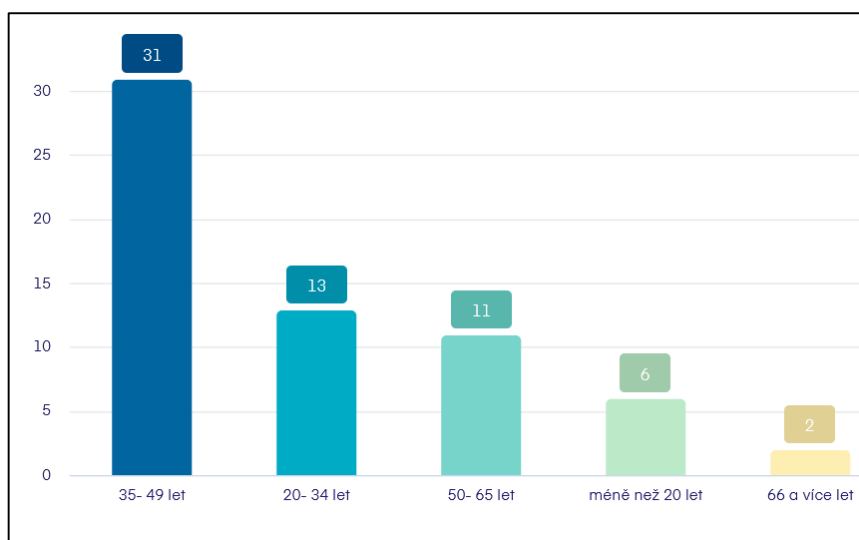
9.3 Věk

- a) méně než 20 let

- b) 20-34 let
- c) 35-49 let
- d) 50-65 let
- e) 66 a více let

Tabulka 3 – Věk (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Méně než 20 let	6	9,5%
20-34let	13	20,6%
35-49 let	31	49,2%
50-65 let	11	17,5%
66 a více let	2	3,2%
Celkem	63	100 %

Obrázek 3 – Graf věku respondentů (vlastní)

Respondenti jsou rozděleni dle věkové kategorie. Nejpočetnější skupinou, která dotazník vyplnila, je ve věku 35-49 let a to u 31 osob, což je skoro celá polovina (49,2 %) osob v rozmezí 20-34 let je 13 (20,6%), 11 lidí (17,5 %) je v rozmezí 50-65 let. Nejméně je zastoupena kategorie ve věku 66 a více let, což zastupují 2 lidé (3,2 %), lze se domnívat, že je to z toho důvodu, že tato věková skupina nepracuje s moderními technologiemi tak, jako mladší věkové skupiny.

9.4 Způsob komunikace

- a) odezírání

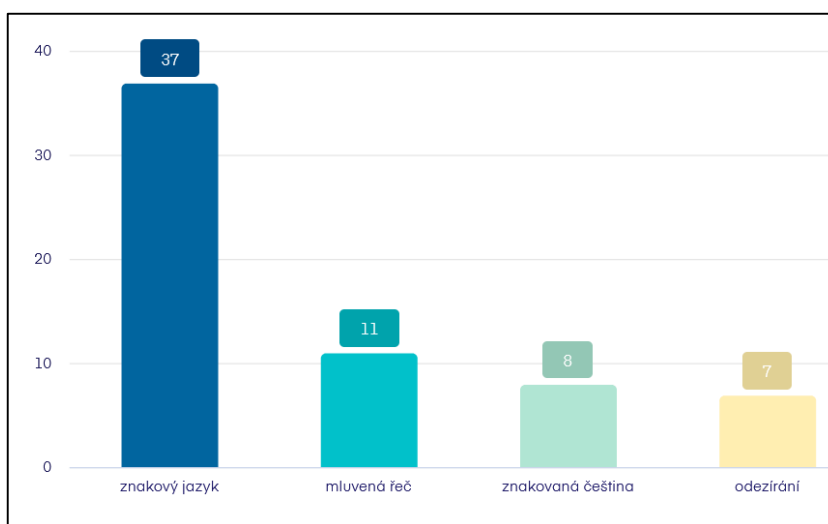
b) znakovaná čeština

c) znakový jazyk

d) mluvená řeč

Tabulka 4 – Druh komunikace (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Odezírání	7	11,1 %
Znakovaná čeština	8	12,7 %
Znakový jazyk	37	58,7 %
Mluvená řeč	11	17,5 %
Celkem	63	100 %

Obrázek 4 – Graf absolutní četnosti druhu komunikace (vlastní)

Tato otázka byla do dotazníku vložena proto, aby bylo zjištěno, jaký komunikační prostředek je nejvíce využíván mezi sluchově postiženými osobami. Výše jsme si uvedli, že nejvíce respondentů, kteří vyplnili dotazník, je zastoupeno neslyšícími lidmi a to v 32 případech (50,8 %), i proto je v následující otázce nejvíce zastoupen znakový jazyk, a to hned v 37 případech (58,7 %), což je nadpoloviční většina. 11 osob (17,5 %) využívá při komunikaci mluvenou řeč, tyto respondenti odpověděli, že nemají problém se začleněním a integrací do společnosti. Znakovanou češtinu využívá 8 osob (12,7 %), odezírání jako komunikační prostředek využívá 7 osob (11,1 %).

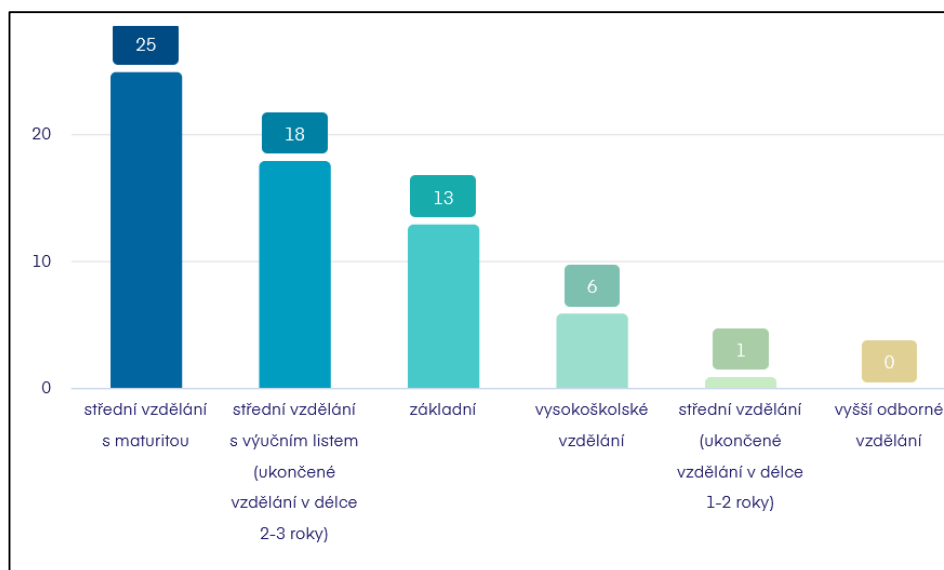
9.5 Vzdělání

a) základní

- b) střední vzdělání (ukončené vzdělání v délce 1-2 roky)
- c) střední vzdělání s výučním listem (ukončené vzdělání v délce 2-3 roky)
- d) střední vzdělání s maturitou
- e) vyšší odborné vzdělání
- f) vysokoškolské vzdělání

Tabulka 5 – Vzdělání (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Základní	13	20,6%
Střední vzdělání (ukončené vzdělání v délce 1-2 roky)	1	1,6%
Střední vzdělání s výučním listem (ukončené vzdělání v délce 2-3 roky)	18	28,6%
Střední vzdělání s maturitou	25	39,7%
Vyšší odborné vzdělání	0	0%
Vysokoškolské vzdělání	6	9,5%
Celkem	63	100 %

Obrázek 5 – Graf absolutní četnosti typu vzdělání (vlastní)

Z výsledků empirického šetření vyplynulo, že nejpočetnější odpovědí bylo, středoškolské vzdělání s maturitou a to u 25 osob (39,7 %), střední vzdělání s výučním listem má 18 respondentů (28,6 %), základní vzdělání má 13 osob (20,6 %), 6 občanů se sluchovým postižením má vysokoškolské vzdělání (9,5 %), střední vzdělání ukončené v délce 1-2 let

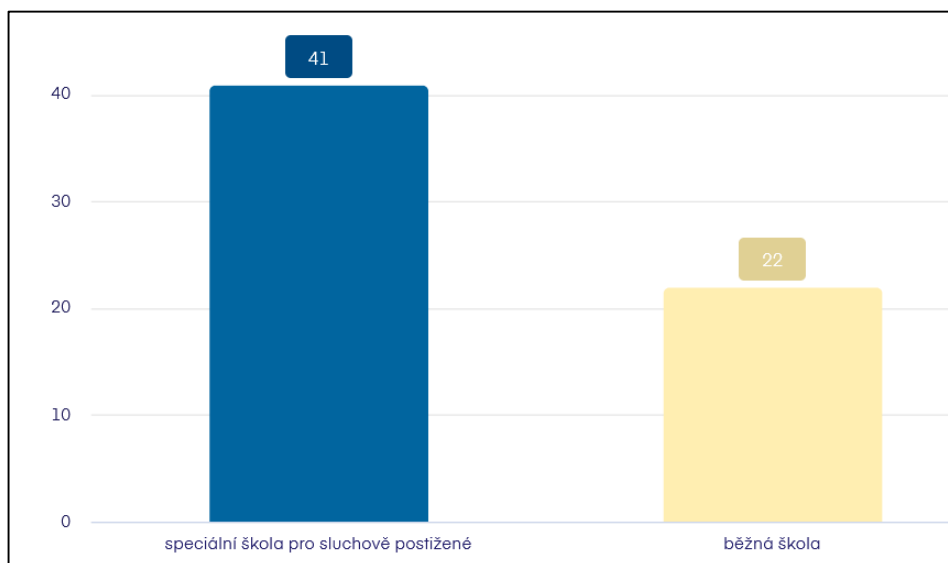
má 1 respondent (1,6 %) a vyšší odborné vzdělání nemá žádný respondent. Druhy školy, byly záměrně rozepsány na počet studovaných let, aby bylo pro respondenty snadnější zařadit se do určité kategorie. Z grafu je patrné, že lidé se sluchovým postižením nestudují vyšší odborné školy. Lze říct, že studované obory pro sluchově postižené jsou oborově omezené.

9.6 Typ studované školy

- a) speciální škola pro sluchově postižené
- b) běžná škola

Tabulka 6 – Druh školy (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Speciální škola pro sluchově postižené	41	65,1 %
Běžná škola	22	34,9 %
Celkem	63	100 %

Obrázek 6 – Graf absolutní četnosti typu studované školy (vlastní)

Více než polovina respondentů tedy 41 osob, studuje nebo studovala na speciální škole pro sluchově postižené (65,1 %), 22 osob studuje nebo studovalo na běžné škole (34,9 %). Tato skutečnost může vypovídat o tom, že lidé dříve narození neměli možnost výběru a museli se svým postižením studovat na speciální škole. Další skutečností může být to, že většina

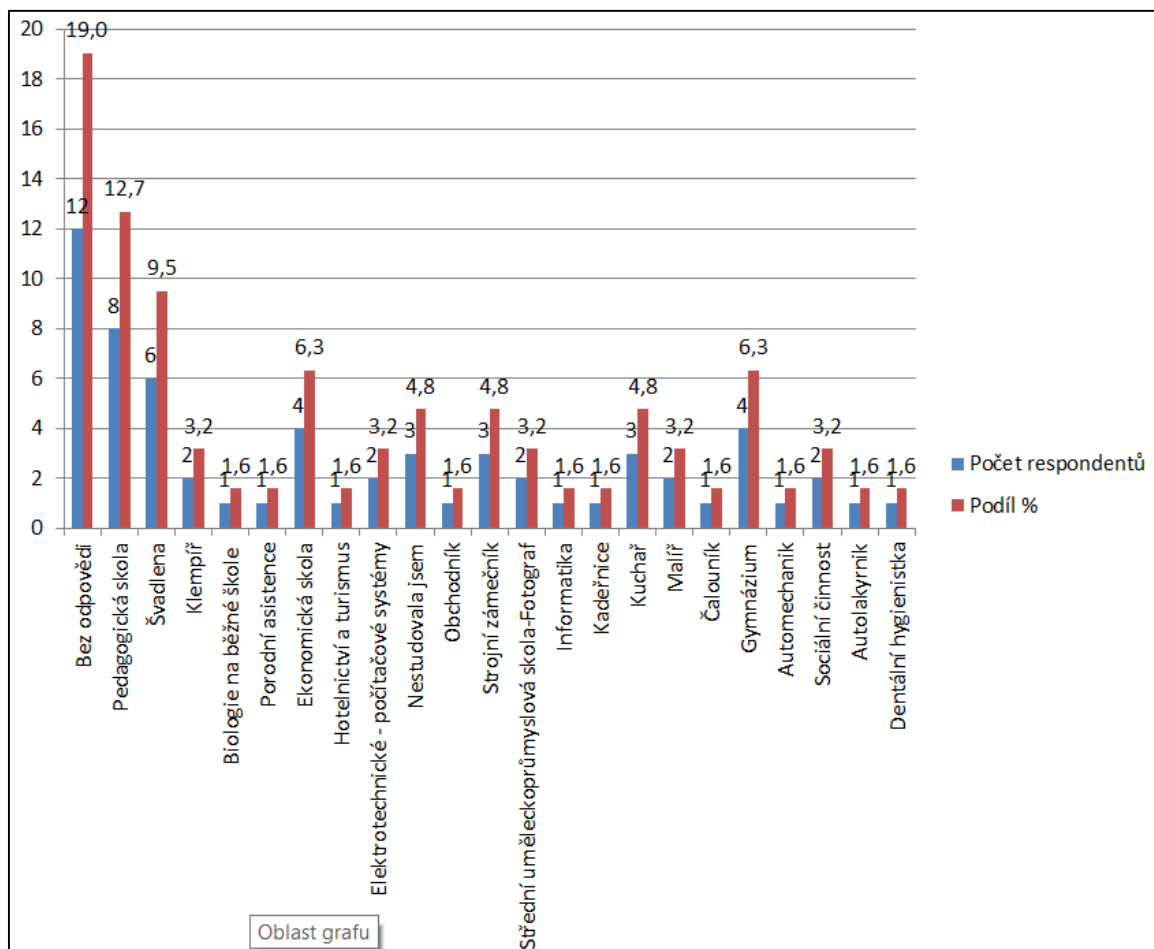
běžných škol není schopna vyučovat žáky s poruchou sluchu, proto většina sluchově postižených musí chodit na speciální školy.

9.7 Druh studované školy

Otázka byla záměrně položena jako otevřená, aby respondenti nebyli vázani druhem školy. Bez odpovědi na tuto otázku zůstalo 12 dotazníků (19 %), lze se tedy domnívat, že tyto lidé mají základní vzdělání, protože samotná otázka byla položena tak, aby ji vyplnil pouze ten, kdo studoval na střední škole nebo učilišti. Nejvíce zastoupená škola je typově střední pedagogická škola a to v 8 případech (12,7 %), což jako svou odpověď uvedly samé ženy. Další početnou skupinou jsou švadleny, které mají zastoupení v 6 případech (9,5 %). Další odpovědi respondentů se vyskytují napříč různými školami, z nichž některé profese jsou překvapující právě pro dané postižení.

Tabulka 7 – Druh školy (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Bez odpovědi	12	19 %
Pedagogická škola	8	12,7 %
Švadlena	6	9,5 %
Klempíř	2	3,2 %
Biologie na běžné škole	1	1,6 %
Porodní asistence	1	1,6 %
Ekonomická škola	4	6,3 %
Hotelnictví a turismus	1	1,6 %
Elektrotechnické - počítačové systémy	2	3,2 %
Nestudovala jsem	3	4,8 %
Obchodník	1	1,6 %
Strojní zámečnick	3	4,8 %
Střední uměleckoprůmyslová škola- Fotograf	2	3,2 %
Informatika	1	1,6 %
Kadeřnice	1	1,6 %
Kuchař	3	4,8 %
Malíř	2	3,2 %
Čalouník	1	1,6 %
Gymnázium	4	6,3 %
Automechanik	1	1,6 %
Sociální činnost	2	3,2 %
Autolakýrník	1	1,6 %
Dentální hygienistka	1	1,6 %
Celkem	63	100 %

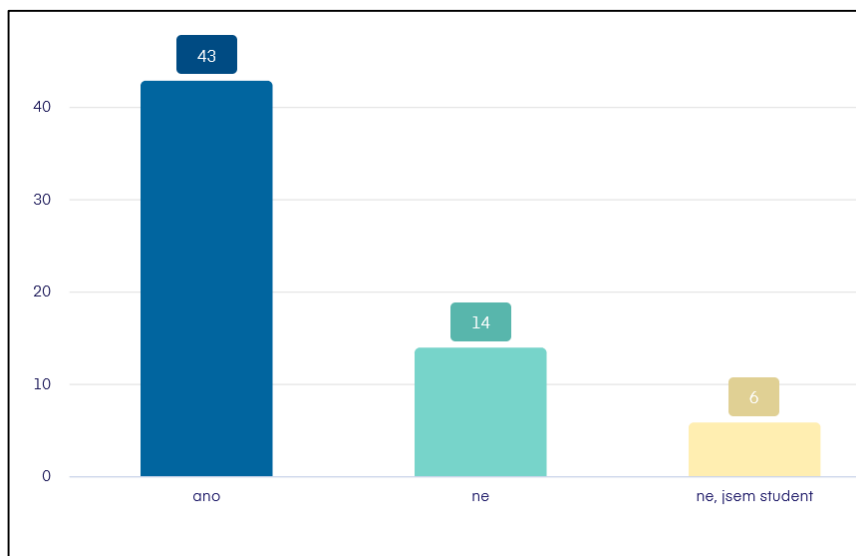
Obrázek 7 – Graf druhu studovaných škol (vlastní)

9.8 Zaměstnanost

- ano
- ne
- ne, jsem student

Tabulka 8 – Zaměstnanost (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	43	68,3 %
Ne	14	22,2 %
Ne, jsem student	6	9,5 %
Celkem	63	100 %

Obrázek 8 – Graf absolutní četnosti zaměstnanosti (vlastní)

Následující položka v dotazníku byla zaměřena na zaměstnanost osob se sluchovým postižením. 43 respondentů (68,3 %) odpovědělo, že zaměstnaní mají, 14 (22,2 %) respondentů je bez práce a 6 studentů (9,5 %) ve věku méně než 20 let odpovědělo, že studují. Z výsledků je patrné, že nadpoloviční většina sluchově postižených i přes svůj handicap pracuje.

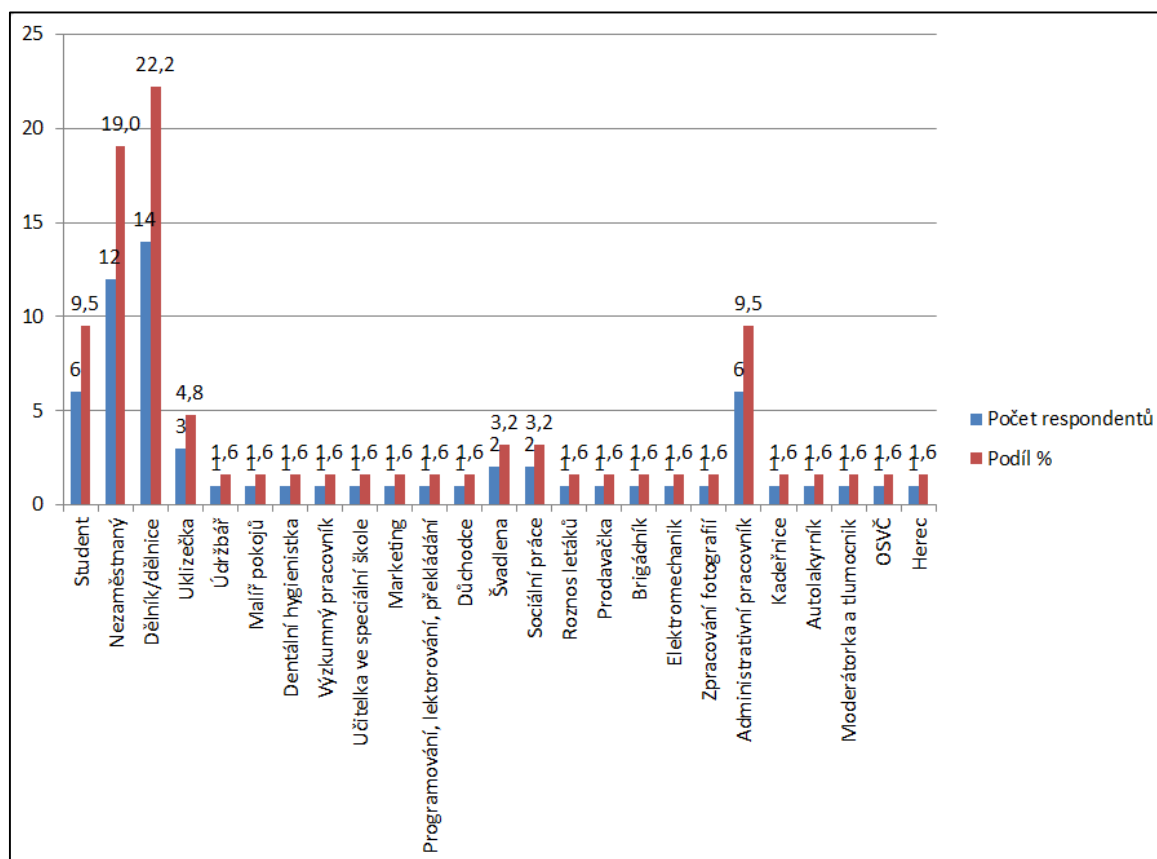
9.9 Povolání

Na otázku týkající se zaměstnanosti odpovědělo všech 63 respondentů, výsledky odpovídají otázce číslo 8, kdy 6 studentů odpovědělo, že zaměstnaní nemají a 6 studentů (9,5 %) vyplnilo, že nepracují, protože jsou studenti. Jednotlivá zaměstnání jsou různorodá a to i vzhledem k různorodým studovaným oborům. Nejčastějším povoláním je dělník/dělnice a to hned ve 14 případech (22,2 %).

Tabulka 9 – Povolání (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Student	6	9,5 %
Nezaměstnaný	12	19 %
Dělník/dělnice	14	22,2 %
Uklízečka	3	4,8 %
Údržbář	1	1,6 %
Malíř pokojů	1	1,6 %
Dentální hygienistka	1	1,6 %
Výzkumný pracovník	1	1,6 %
Učitelka ve speciální škole	1	1,6 %

Marketing	1	1,6 %
Programování, lektorování, překládání	1	1,6 %
Důchodce	1	1,6 %
Švadlena	2	3,2 %
Sociální práce	2	3,2 %
Roznos letáků	1	1,6 %
Prodavačka	1	1,6 %
Brigádník	1	1,6 %
Elektromechanik	1	1,6 %
Zpracování fotografií	1	1,6 %
Administrativní pracovník	6	9,5 %
Kadeřnice	1	1,6 %
Autolakýrník	1	1,6 %
Moderátorka a tlumočnick	1	1,6 %
OSVČ	1	1,6 %
Herec	1	1,6 %
Celkem	63	100 %

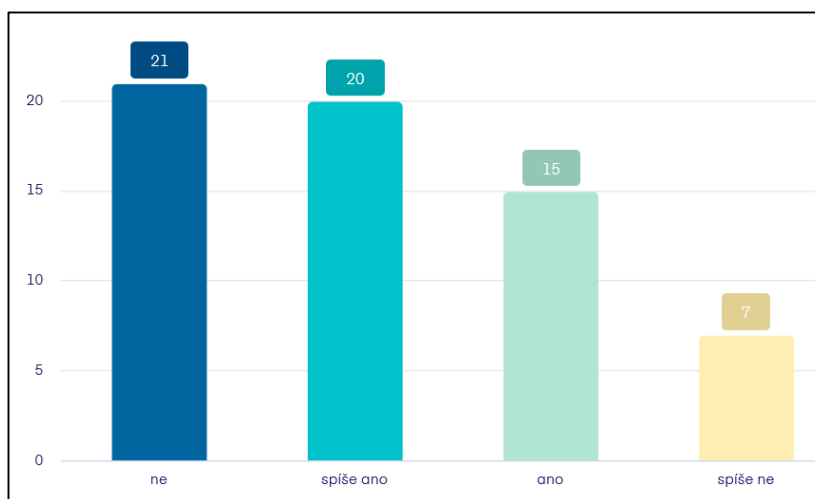
Obrázek 9 – Graf druhu zaměstnání (vlastní)

9.10 Vztah povolání k druhu studované školy

- a) ano
- b) spíše ano
- c) ne
- d) spíše ne

Tabulka 10 – Vztah povolání k druhu studované školy (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	15	23,8 %
Spíše ano	20	31,7 %
Ne	21	33,3 %
Spíše ne	7	11,1 %
Celkem	63	100 %

Obrázek 10 – Graf absolutní četnosti vztahu povolání k druhu studované školy (vlastní)

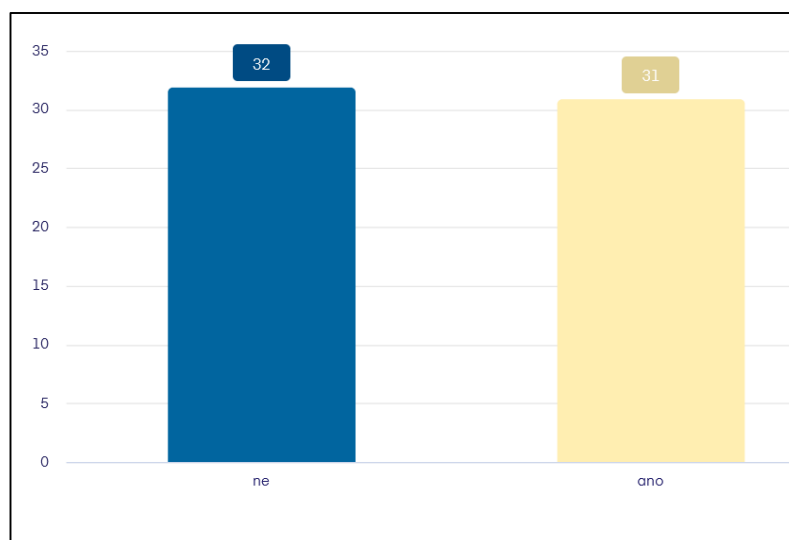
Z grafu 10 je zřejmé, že 21 respondentů (33,3 %) cítí, že jejich vzdělání neodpovídá jejich práci, 15 respondentů (23,8 %) si myslí, že vzdělání odpovídá zaměstnání. Poněkud více dotazovaných k této položce uvedlo, že si spíše myslí, že jejich vzdělání odpovídá jejich zaměstnání a to konkrétně v 20 (31,7 %) případech. U osob, které odpověděli „ne“ nebo „spíše ne“ lze předpokládat, že mají problém při hledání vhodného zaměstnání, které by odpovídalo jejich vzdělání.

9.11 Diskriminace v zaměstnání

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

Tabulka 11 – Diskriminace v zaměstnání (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	31	49,2 %
Ne	32	50,8 %
Nevím	0	0 %
Celkem	63	100 %

Obrázek 11 – Graf absolutní četnosti diskriminace v zaměstnání (vlastní)

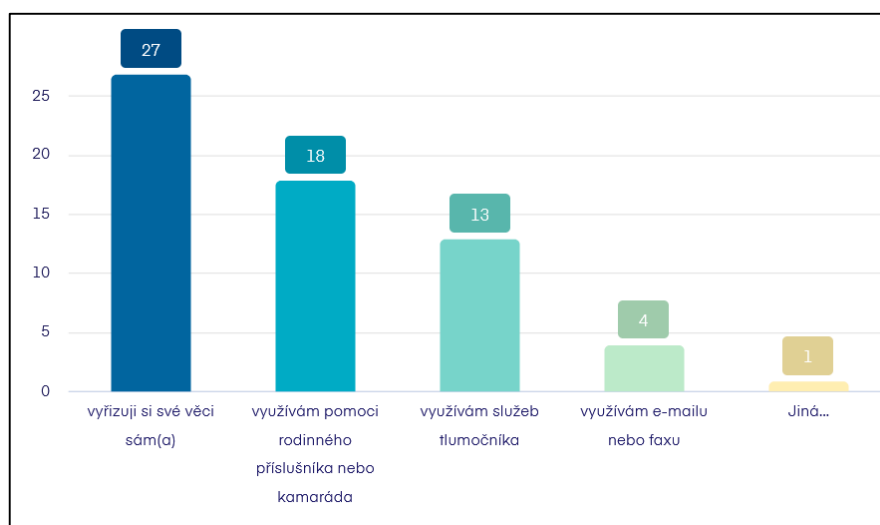
Následující otázka se zaměřila na zkoumání jednoho z dílčích cílů, kdy bylo zjišťováno, jestli se osoby se sluchovým postižením cítí při hledání práce diskriminovaní. Z výsledků empirického šetření lze vyčíst, že 32 respondentů (50,8 %) se necítí diskriminováno v oblasti hledání zaměstnání a 31 respondentů (49,2 %) diskriminaci pociťuje. Z výsledků je patrné, že 31 respondentů diskriminaci na pracovním trhu vnímá. Tato skutečnost může ovlivňovat míru integrace sluchově postižených do společnosti a také nezaměstnanost lidí s handicapem.

9.12 Způsob vyřizování soukromých záležitostí

- a) využívám služeb tlumočnicka
- b) vyřizuji si své věci sám (a)
- c) využívám e-mailu nebo faxu
- d) využívám pomoci rodinného příslušníka nebo kamaráda
- e) jiná.....

Tabulka 12 – Způsob vyřizování soukromých záležitostí (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Využívám služeb tlumočnicka	13	20,6 %
Vyřizuji své věci sám (a)	27	42,9 %
Využívám e-mailu nebo faxu	4	6,3 %
Využívám pomoci rodinného příslušníka nebo kamaráda	18	28,6 %
Jiná.....	1	1,6 %
Celkem	63	100 %

Obrázek 12 – Graf absolutní četnosti způsobu vyřizování soukromých záležitostí (vlastní)

K této otázce se vyjádřilo všech 63 respondentů. Konkrétně nejvíce respondentů nevyužívá žádné pomoci a to v 27 případech (42,9 %), 18 respondentů (28,6 %) využívá pomoci rodinného příslušníka nebo kamaráda, 13 respondentů (20,6 %) využívá služeb tlumočnicka a pomocí e-mailu si vyřizují své věci 4 osoby (6,3 %), pouze 1(1,6 %) respondent odpověděl, že si své věci vyřizuje jinak, než bylo nabídnuto v odpovědích. Z uvedeného může vyplývat,

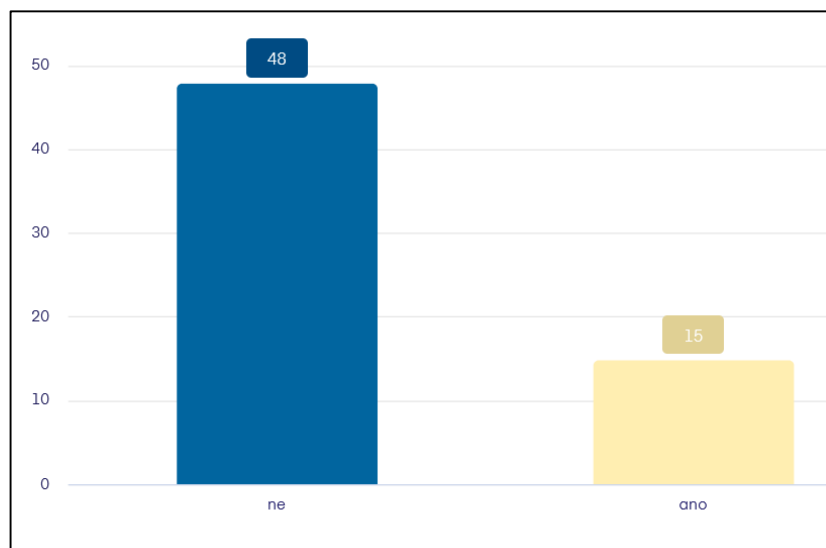
že lidé sluchově postižení jsou schopni si své věci vyřizovat sami a to pomocí různě zvolených prostředků komunikace, jako je například domluva pomocí napsání krátkých vět na papír nebo do telefonu.

9.13 Znalost/neznalost znakového jazyka u úředních osob

- a) ano
- b) ne

Tabulka 13 – Znalost znakového jazyka u úředních osob (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	15	23,8 %
Ne	48	76,2 %
Celkem	63	100 %

Obrázek 13 – Graf absolutní četnosti znalosti znakového jazyka u úředních osob (vlastní)

V tomto případě bylo empirické šetření zaměřeno pouze na jednu skupinu osob sluchově postižených, kteří jsou nejpočetnější skupinou tohoto výzkumu, zastoupenou v 32 případech (50,8 %) a to konkrétně neslyšících respondentů. Z uvedených výsledků je patrné, že 48 respondentů (76,2 %) na úradě nebo u lékaře nepotkalo nikoho, kdo by uměl znakový jazyk. 15 respondentů (23,8 %) se s takovým úředníkem nebo zdravotníkem setkal. Můžeme předpokládat, že tito lidé raději lékaře nebo úrad nenavštíví právě ze strachu z nepochopení. Někteří respondenti uvádí, že lékař nebo úředník by měl znát alespoň

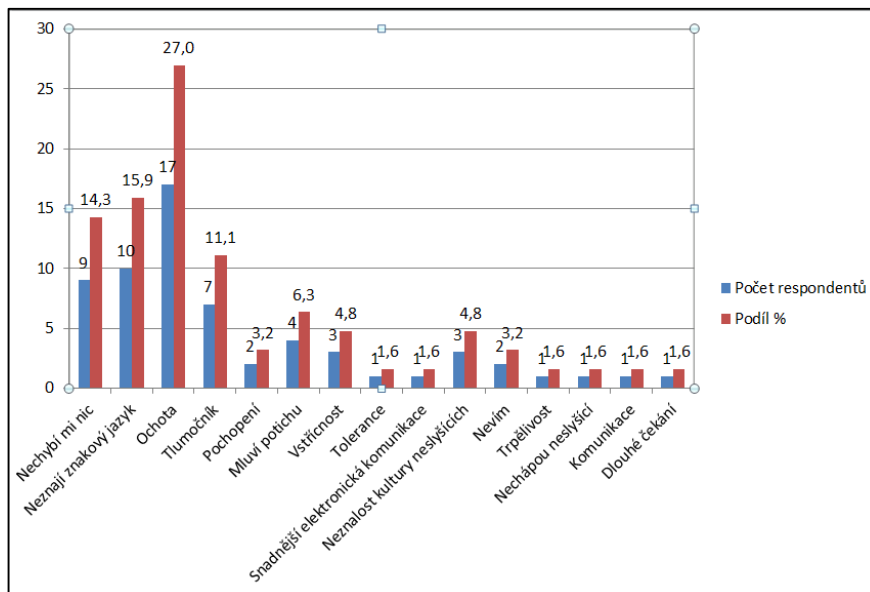
základy znakového jazyka nebo znakované češtiny, měl by mluvit pomalu a srozumitelně, aby ti co umí odezírat, snadněji rozuměli požadavkům, které jsou jim sdělovány.

9.14 Co Vám schází při jednáních na úřadě nebo návštěvě lékaře?

Položka dotazníku byla položena záměrně jako otevřená, aby si respondenti mohli sami určit, co přesně jim u zdravotnického personálu a úředních osob chybí. Z výsledků empirického šetření je patrné, že nejvíce respondentům vadí neochota pracovníků a to konkrétně v 17 případech (27 %), 10 osobám (15,9 %) chybí neznalost znakového jazyka u lékařů a úředníků, 9 respondentům (14,3 %) naopak neschází nic. Ostatním respondentům chybí trpělivost, tolerance, snadnější komunikace nebo pochopení. Ukazuje se, že tato položka koresponduje s položkou předchozí, kdy respondenti nejsou spokojeni s mírou komunikace v lékařských zařízeních nebo na úřadech. Chybí jim možnost snadněji se domluvit.

Tabulka 14 – Nedostatky při jednání na úřadech (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nechybí mi nic	9	14,3 %
Neznají znakový jazyk	10	15,9 %
Ochota	17	27 %
Tlumočnick	7	11,1 %
Pochopení	2	3,2 %
Tiché mluvení	4	6,3 %
Vstřícnost	3	4,8 %
Tolerance	1	1,6 %
Snadnější elektronická komunikace	1	1,6 %
Nevím	2	3,2 %
Trpělivost	1	1,6 %
Nechápou neslyšící	1	1,6 %
Komunikace	1	1,6 %
Dlouhé čekání	1	1,6 %
Celkem	63	100 %

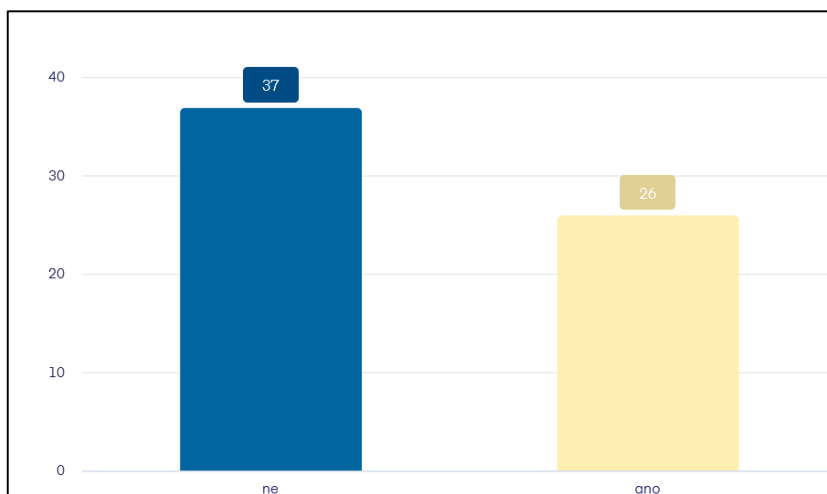
Obrázek 14 – Graf nedostatků při jednání na úřadech (vlastní)

9.15 Dostupnost kompenzačních pomůcek

- a) ano
- b) ne

Tabulka 15 – Dostupnost kompenzačních pomůcek (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	26	41,3 %
Ne	37	58,7 %
Celkem	63	100 %

Obrázek 15 – Graf absolutní četnosti dostupnosti kompenzačních pomůcek (vlastní)

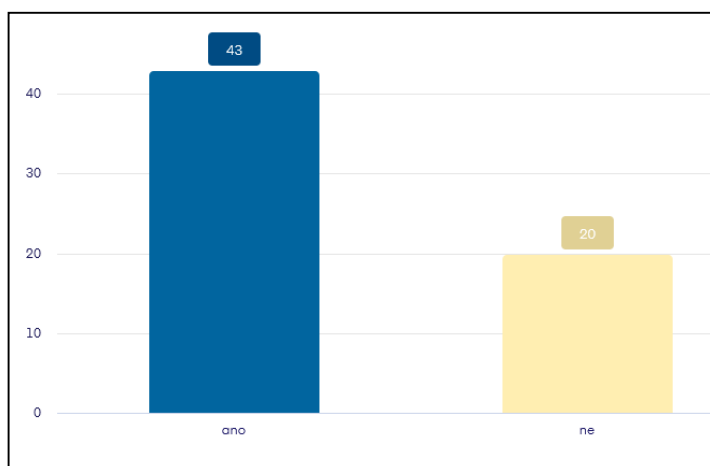
Někteří sluchově postižení potřebují ke svému životu kompenzační pomůcky, díky kterým mohou snadněji komunikovat se svým okolím. Je velmi důležité, aby byly pomůcky cenově dostupné, aby měl možnost si je zakoupit každý. Z grafu ale vyplývá, že 37 respondentů (58,7 %) si myslí, že kompenzační pomůcky pro sluchově postižené nejsou cenově dostupné. 26 osob (41,3 %) je spokojena s cenovou dostupností pomůcek.

9.16 Dostatečnost kompenzačních pomůcek

- a) ano
- b) ne

Tabulka 16 – Dostatečnost kompenzačních pomůcek (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	43	68,3 %
Ne	20	31,7 %
Celkem	63	100 %

Obrázek 16 – Graf absolutní četnosti kompenzačních pomůcek (vlastní)

Naopak v této položce odpovídali respondenti kladně a to ve 43 případech (68,3 %). Lze se tedy domnívat, že tito respondenti jsou spokojeni s kompenzačními pomůckami, které nabízí dnešní trh. 20 sluchově postižených (31,7 %) si myslí, že pomůcek je nedostatek.

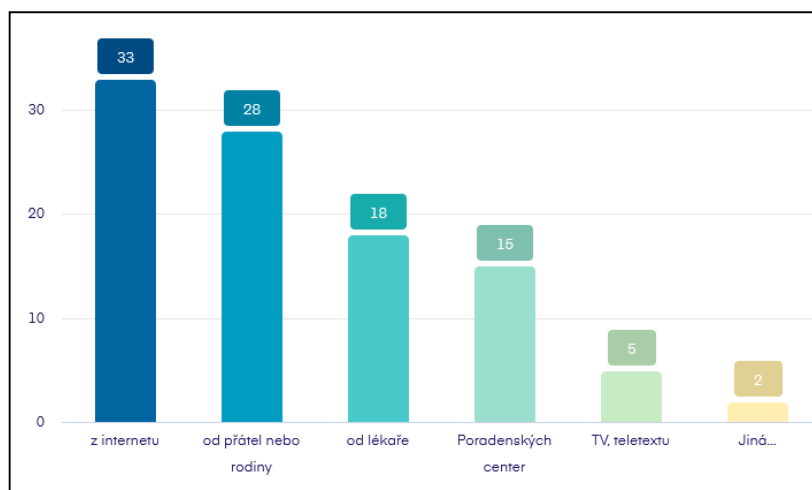
9.17 Dostupnost informací o kompenzačních pomůckách

- a) od přátel nebo rodiny
- b) z internetu

- c) TV, teletextu
- d) Poradenských center
- e) od lékaře
- f) jiná.....

Tabulka 17 – Dostupnost informací o kompenzačních pomůčkách (vlastní)

	Absolutní četnost
Od přátel a rodiny	28
Internet	33
TV, teletext	5
Poradenská centra	15
Od lékaře	18
Jiná.....	2
Celkem	101

Obrázek 17 – Graf absolutní četnosti dostupnosti informací o kompenzačních pomůčkách (vlastní)

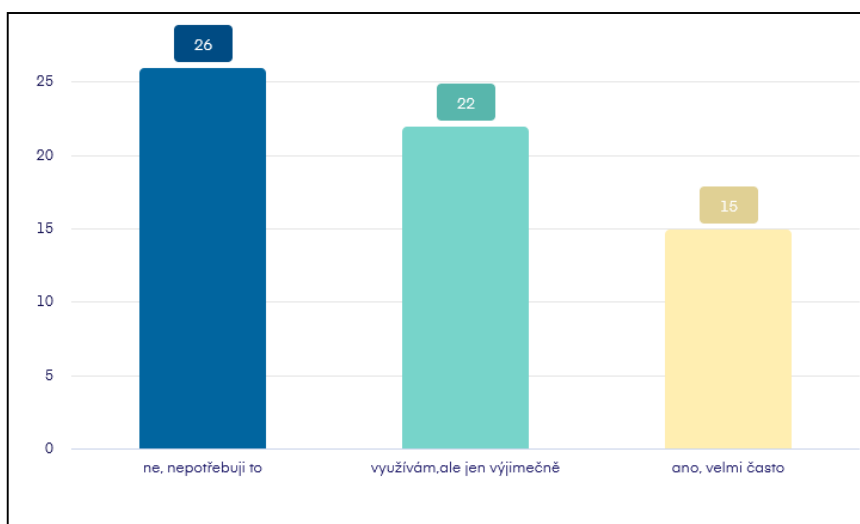
Z předchozí otázky je možné vysledovat, že 43 respondentů je spokojeno s výběrem kompenzačních pomůcek, které nabízí dnešní trh. Respondenti jsou v této položce dotazováni na to, kde se dozvídají o nových, vhodnějších či modernějších kompenzačních pomůčkách. 33 respondentů získává informace z internetu, tito respondenti jsou převážně mladí lidé, kteří mají přístup k moderním technologiím. 28 respondentů využívá při získávání informací pomoci rodiny, 18 respondentů se radí s lékařem. Respondentů, kteří odpověděli, že hledají informace v TV je konkrétně 5. V tomto typu položky bylo možno odpovědět na více odpovědí najednou

9.18 Míra využití poradenských center

- a) ano, velmi často
- b) využívám, ale jen výjimečně
- c) ne, nepotřebuji to

Tabulka 18 – Míra využití poradenských center (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano, velmi často	15	23,8 %
Využívám, ale jen výjimečně	22	34,9 %
Ne, nepotřebuji to	26	41,3 %
Celkem	63	100 %

Obrázek 18 – Graf absolutní četnosti míry využití poradenských center (vlastní)

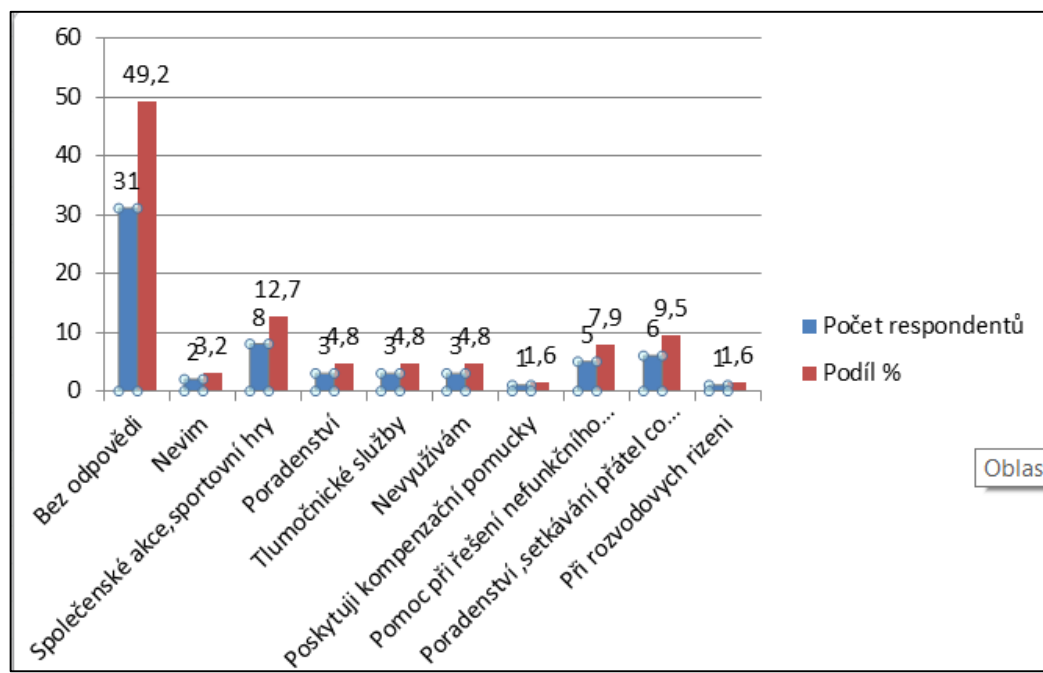
Položkou je zjišťováno, jestli sluchově postižení využívají poradenských center, 26 respondentů (41,3 %) odpovědělo, že služeb nevyužívá. 22 respondentů (34,9 %) využívá jen výjimečně. Poradenská centra by měla fungovat jako pomoc při krizových situacích, měla by poskytovat poradenskou činnost, pořádat různé společenské akce nebo přednášky pro lidi se sluchovým postižením. Skutečnost ale ukazuje, že velmi často poradenská centra využívá jen 15 respondentů (23,8 %). Neslyšící, kteří vyplnili tento dotazník a to v 32 případech (50,8 %) poradenská centra určena sluchově postiženým nenavštěvují z toho důvodu, že pracovníci většiny poradenských služeb ve Zlínském kraji neznají a nepoužívají znakový jazyk, proto pro ně význam centra ztrácí svůj význam.

9.19 Využití služeb poradenských center

Respondenti byli dotazováni ohledně toho, jaké služby využívají v poradenských centrech nejčastěji. Šlo o jednu z otevřených položek dotazníku. Nevýhodou těchto položek je, že jsou obtížnější při jejich vyhodnocování. Pro snadnější vyhodnocení je použita míra abstrakce, odpovědi respondentů byly zařazeny do skupin, které jsou patrné v grafu i tabulce. Bez odpovědi zůstalo 31 dotazníků (49,2 %). Tato skutečnost vypovídá o tom, že tito lidé nevyužívají poradenské služby. Ostatní respondenti odpovídali různě.

Tabulka 19 – Využití služeb poradenských center (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Bez odpovědi	31	49,2 %
Nevím	2	3,2 %
Společenské akce, sportovní hry	8	12,7 %
Poradenství	3	4,8 %
Tlumočnické služby	3	4,8 %
Nevyužívám	3	4,8 %
Poskytují kompenzační pomůcky	1	1,6 %
Pomoc při řešení nefunkčního sluchadla	5	7,9 %
Poradenství, setkávání lidí, co špatně slyší	6	9,5 %
Při rozvodových řízeních	1	1,6 %
Celkem	63	100 %

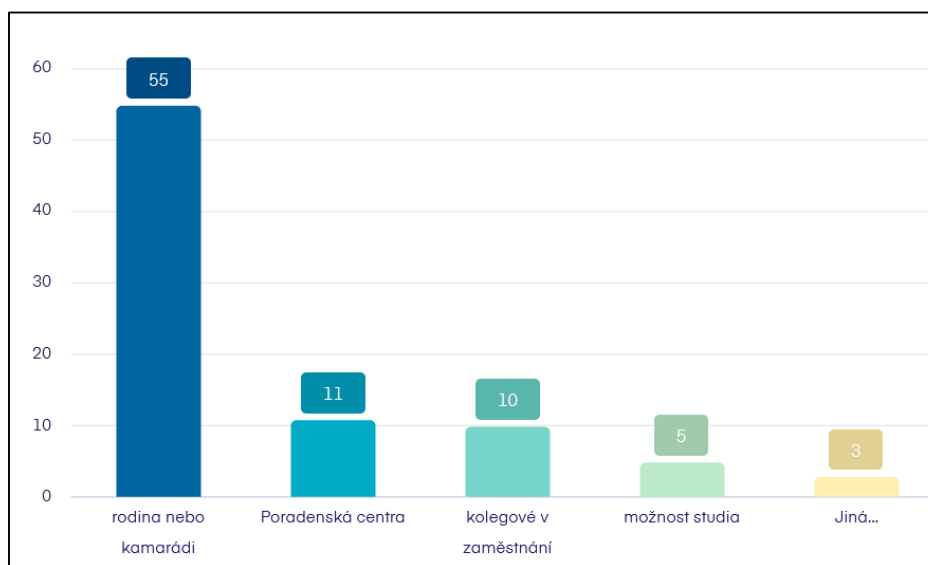
Obrázek 19 – Graf služeb poradenského centra (vlastní)

9.20 Pomoc při začlenění do společnosti

- a) rodina nebo kamarádi
- b) kolegové v zaměstnání
- c) možnost studia
- d) poradenská centra
- e) jiná.....

Tabulka 20 – Pomoc při začlenění do společnosti (vlastní)

	Absolutní četnost
Rodina nebo kamarádi	55
Kolegové v zaměstnání	10
Možnost studia	5
Poradenská centra	11
Jiná	3
Celkem	84

Obrázek 20 – Graf absolutní četnosti pomoci při začlenění do společnosti (vlastní)

Hlavním cílem této otázky empirického šetření bylo zjistit, kdo pomáhá sluchově postiženým s integrací do společnosti. Respondenti měli možnost zaznačit více možností a v 55 případech vyšlo najevo, že jim s integrací napomáhá rodina nebo přátelé. 10 respondentů odpovědělo, že jim pomáhají kolegové v práci. Ani v této položce neobstály poradenské

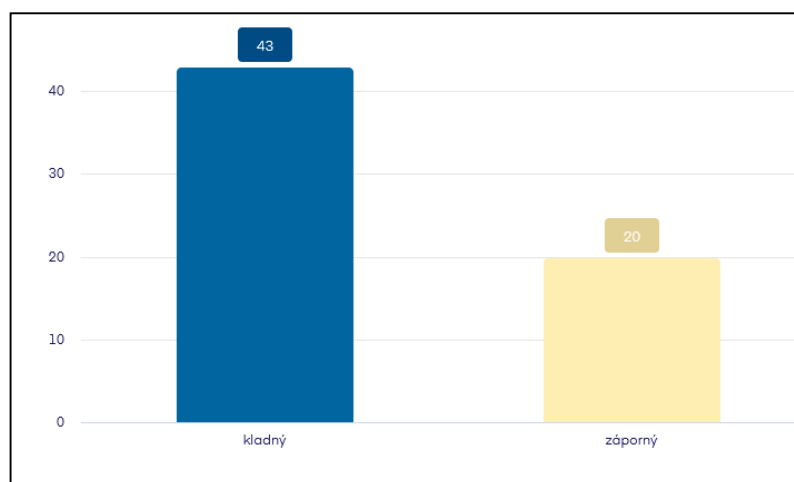
služby dobře, s integrací pomáhají pouze 11 respondentům. 5 respondentů využívá možnost studia pro začlenění do společnosti a pouze 3 respondenti využívají jiné možnosti.

9.21 Postoj slyšících lidí ke sluchově postiženým

- a) kladný
- b) záporný

Tabulka 21 – Postoj slyšících lidí ke sluchově postiženým (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Kladný	43	68,3 %
Záporný	20	31,7 %
Celkem	63	100 %

Obrázek 21 – Graf absolutní četnosti postoje slyšících k sluchově postiženým (vlastní)

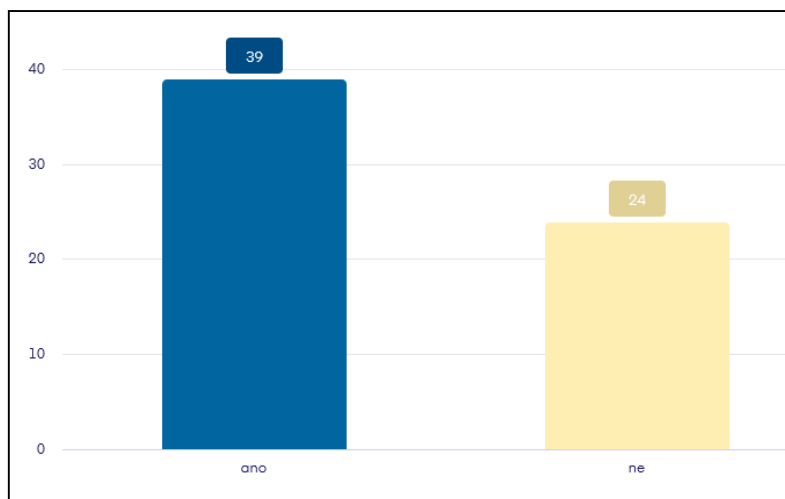
Touto položkou bylo zjišťováno, jestli se sluchově postižení necítí být slyšící majoritou diskriminováni. 43 respondentů (68,3 %) odpovědělo, že k nim slyšící lidé zaujmají kladný postoj, 20 respondentů (31,7 %) má opačnou zkušenost a odpovědělo, že k nim slyšící mají záporný postoj. Ve většině případů na odpověď, že se slyšící lidé chovají záporně, odpověděli hlavně neslyšící a to v 17 případech.

9.22 Míra integrace

- a) ano
- b) ne

Tabulka 22 – Míra integrace (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	39	61,9 %
Ne	24	38,1 %
Celkem	63	100 %

Obrázek 22 – Graf absolutní četnosti míry integrace (vlastní)

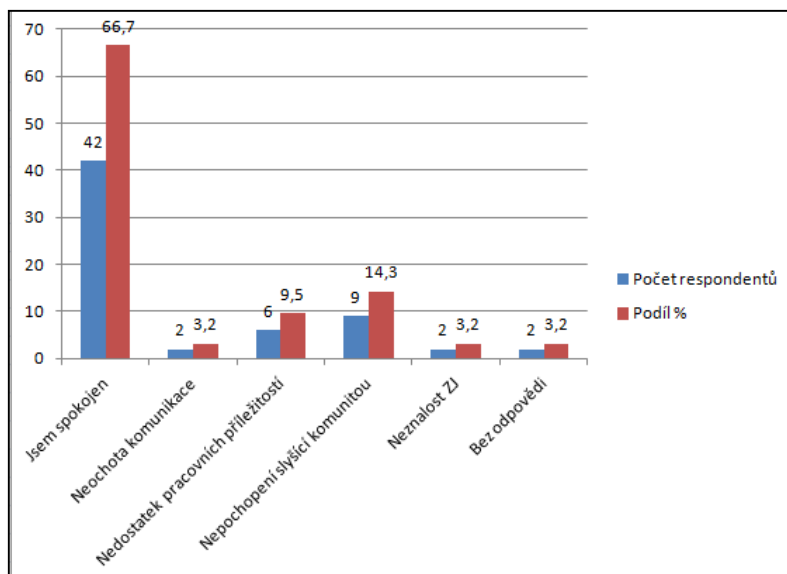
Položkou je zjišťována míra integrace sluchově postižených. 39 respondentů (61,9 %), tedy nadpoloviční většina je spokojená s mírou integrace sluchově postižených do společnosti. 24 respondentů (38,1 %) spokojeno není. Z výsledků vyplývá, že se sluchově postižení necítí ve společnosti diskriminováni a jsou dostatečně integrováni.

9.23 Důvody spojené s nespokojeností v oblasti integrace

Tato otázka byla koncipována tak, aby se respondenti mohli sami vyjádřit, co jim nejvíce v oblasti integrace schází, opět byla možnost zařadit odpovědi do určitých skupin. Výsledky této položky jsou vyznačeny v tabulce a grafu.

Tabulka 23 – Důvody spojené s nespokojeností v oblasti integrace (vlastní)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Jsem spokojen	42	66,7 %
Neochota komunikovat	2	3,2 %
Nedostatek pracovních příležitostí	6	9,5 %
Nepochopení slyšící komunitou	9	14,3 %
Neznalost ZJ	2	3,2 %
Bez odpovědi	2	3,2 %
Celkem	63	100 %

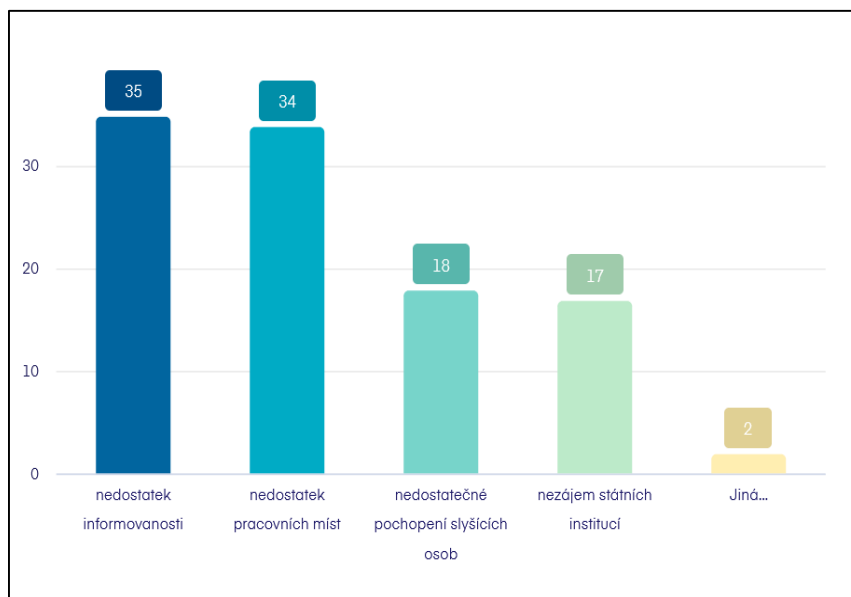
Obrázek 23 – Graf důvodů nespokojenosti v oblasti integrace (vlastní)

9.24 Negativně působící vlivy na integraci sluchově postižených.

- nedostatečné pochopení slyšících lidí
- nedostatek pracovních míst
- nedostatek informovanosti
- nezájem státních institucí
- jiná.....

Tabulka 24 – Negativně působící vlivy na integraci sluchově postižených (vlastní)

	Absolutní četnost
Nedostatečné pochopení slyšících lidí	18
Nedostatek pracovních míst	34
Nedostatek informovanosti	35
Nezájem státních institucí	17
jiná	2
Celkem	106

Obrázek 24 – Graf negativně působících vlivů na integraci sluchově postižených (vlastní)

V poslední položce v empirickém šetření zjišťujeme, jaké negativní vlivy mohou působit na sluchově postižené při integraci do společnosti. Respondenti měli možnost vybrat s vícero odpovědí. Nejvíce odpovědí se týkalo nedostatku informovanosti a to konkrétně v 35 případech, 34 respondentů si myslí, že integraci negativně ovlivňuje nedostatek pracovních míst, v 18 případech je jako hlavní aspekt vnímán nedostatečné pochopení slyšících lidí. 17 respondentů odpovědělo, že za špatnou integrací může být nezájem státních institucí, ve 2 případech to může být jiný negativní vliv.

10 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

Díky provedení empirického výzkumu a následné analýze dat, lze vyhodnotit výzkumné otázky.

Hlavní výzkumnou otázkou bylo zjistit, **jak jsou sluchově postižení integrováni do společnosti a kdo jim s touto situací pomáhá.**

Vzhledem k tomu, že celková problematika integrace je stále častěji zdůrazňované téma i v jiných oblastech společnosti, také začleňování sluchově postižených osob se daří lépe, než tomu bylo v minulosti. Díky změně školského systému se můžou vzdělávat i na běžných školách a také mají na výběr z mnohem širšího okruhu oborů. Negativně na integraci zatím stále působí nedostatek pracovních míst, které by byly vhodné pro tento okruh lidí, kteří se také stále setkávají s negativními ohlasy slyšících spoluobčanů, kteří jsou nedostatečně informováni o jejich postižení a někdy se jim dokonce za jejich handicap smějí nebo je uráží. Se začleněním těmto osobám nejvíce pomáhá rodina a přátelé, kteří jak lze předpokládat mají stejné nebo podobné postižení sluchu. Naopak poradenská centra, jak se ukázalo, nemají v integraci nijak značně velký podíl, problematickými oblastmi je také možnost studia nebo zaměstnání.

Dílní výzkumnou otázkou je **co si myslí sluchově postižení o diskriminaci ohledně své osoby v zaměstnání**

Sluchově postižení i přes svůj nelehký handicap pracují. Některá povolání jsou vzhledem k postižení zajímavá, uveďme například pozici fotografa nebo pracovníka v marketingu. Mezi sluchově postiženými najdeme také herce, moderátory a tlumočníky. S určitostí nelze říct, jestli se cítí nebo necítí být diskriminováni, protože 31 respondentů odpověděla, že ano a 32, že ne.

Další dílní výzkumnou otázkou bylo zjistit, **jaký mají sluchově postižení názor na cenovou dostupnost kompenzačních pomůcek.** Kompenzační pomůcky jsou pro život sluchově postižených velmi potřebné. Dá se říct, že každý sluchově postižený má jednu nebo více pomůcek, které mu pomáhají k snadnější komunikaci nebo při běžných situacích v životě. Na pomůcky přispívá stát, ale sluchově postižený se spolupodílí na jejich zaplacení. Sluchově postižení nevidí problém v druhých a množství pomůcek, které jsou na českém trhu, ale problém vidí v cenové dostupnosti těchto pomůcek, 37 respondentů si myslí, že pomůcky nejsou cenově dostupné.

10.1 Doporučení pro praxi

Z výsledků empirického výzkumu vyplynulo, že na úřadech a u lékaře se sluchově postižení neseťkávají s lidmi, kteří umí alespoň základy znakového jazyka nebo znakové češtiny. Proto první doporučení pro praxi je, aby se zdravotní sestry učily ve školách alespoň základy znakového jazyka, učily se, jak mají s těmito lidmi komunikovat, kde mají stát, vědět, že když mluví s těmito lidmi, je potřeba mluvit srozumitelně v krátkých větách na nedoslýchavé mluvit směrem k naslouchadlu a dobře artikulovat, aby ti, co umí odezírat, stačili zachytit daná slova. To samé platí pro úřední osoby.

Dále z empirického šetření vyšlo najevo, že poradenská centra nevyužívají neslyšící, nejvíce ho využívají nedoslýchaví, a to především na opravu sluchadel. Dalším doporučením tedy je, aby poradenská centra rozšířila své služby, aby v nich pracovali lidé, kteří ovládají znakový jazyk. Je potřeba rozšířit své programy a zajímavým způsobem přitáhnout více sluchově postižených, aby nechodili do center pouze měnit baterky v naslouchadlech. Zajímavým programem by mohly být třeba výlety do okolí, pořádání zájezdů, návštěvy zoo. Také zapojit celé rodiny, aby měli sluchově postižení možnost setkávat se s lidmi se stejným postižením.

Dalším doporučením je, aby se zvýšila informovanost o této skupině lidí. Začít by se mělo u těch nejmenších. Ve školách by měly být alespoň besedy nebo programy zaměřené na problematiku sluchu. Děti musí vědět, že mezi lidmi se nedělají rozdíly, že sluchové postižení není nic, čemu by se měly posmívat, že sluchově postižený je člověk, jako každý jiný. Některé děti ani neví, jak takový sluchově postižený komunikuje, vhodným řešením by byla návštěva takových to lidí přímo ve škole.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo pomocí odborné literatury objasnit, kdo jsou sluchově postižení a jak jsou integrováni do společnosti. Na rešerši navazovalo empirické šetření, které řešilo otázky integrace sluchově postižených do společnosti.

V teoretické části byly nejprve vysvětleny základní pojmy, týkající se sluchového postižení a integrace. Následně byli sluchově postižení rozdělení dle klasifikace sluchové vady, od čehož odvozujeme, jakým komunikačním stylem se tyto osoby dorozumívají. Další kapitoly přiblížily jak správně se sluchově postiženými komunikovat a jak se změnilo vzdělávání v průběhu let. Byly zde popsány kompenzační pomůcky, které sluchově postiženým značně usnadňují život. Poslední kapitola se věnuje integrování sluchově postižených do společnosti.

V empirické části byly prezentovány výsledky výzkumu, který byl proveden kvantitativně za pomoci anonymního dotazníku. Výzkumné šetření bylo provedeno ve Zlínském kraji mezi osobami s poruchou sluchu ve vybraných institucích či poradenských centrech. Hlavním cílem bylo zjistit, jak jsou osoby s postižením sluchu integrovány do společnosti. Výzkumem se prokázalo, že tyto lidé integrováni jsou, že mají zaměstnání, někteří dokonce velmi zajímavé vzhledem ke svému handicapu, ovšem ne všichni mají zaměstnání, které odpovídá jejich vzdělání. Za pozitivní integraci je považováno, že mohou studovat a to i na běžných školách, samozřejmě to závisí na stupni a druhu jejich postižení. Mají dostatek kompenzačních pomůcek, které se ale některým dotazovaným zdají být mimo jejich finanční možnosti. Dílčím cílem bylo zjistit, co nejvíce chybí lidem se sluchovým postižením na úřadě nebo u lékaře. K této problematice z výzkumu vyplynulo, že jim chybí ochota, neznalost znakového jazyka nebo tlumočnick. Nejvíce jim s integrací pomáhají rodinní příslušníci nebo přátelé, ukázalo se, že studium nemá při míře integrace nějaký zásadní vliv. Jako negativní faktor při integraci ale považují sluchové postižení nedostatek informovanosti.

Mnozí z nás mají ve svém okolí jistě někoho, koho se daná problematika přímo dotýká, a tak je stále obtížnější před těmito společenskými úskalími přivírat oči. Nejlepší pro danou situaci by bylo, kdybychom dokázali propojit slyšící a neslyšící svět. Tak jak se sluchově postižení učí český jazyk, aby porozuměli nám, tak bychom se měli učit zase my ten jejich, abychom porozuměli zase my jim.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ČELEDOVÁ, Libuše a Rostislav ČEVELA, 2010. *Výchova ke zdraví: Vybrané kapitoly*. Grada. ISBN 978-80-247-3213-8.
2. ČESKO, 2004. Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>
3. ČESKO, 2008. Zákon č. 384/2008 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-384?text=384%2F2008%20Sb>.
4. FELGEROVÁ, Jana, © 2020. Jak můžeme komunikovat s lidmi, kteří špatně slyší? *Www.snnrcr.cz* [online]. [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://www.snnrcr.cz/Hlavni-zasady-pro-komunikaci-se-sluchove-postizenymi>
5. FIKEJS, Jan, 2005. Prstová abeceda: česká prstová abeceda. *Www.ruce.cz* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/3-prstova-abeceda>
6. HAHN A KOLEKTIV, Aleš, 2019. *Otorinolaryngologie a foniatrie v současné praxi*. 2., doplněné a aktualizované vydání. Grada. ISBN 978-80-271-0572-4.
7. HORÁKOVÁ, Radka, 2012. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0084-0.
8. CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Grada publishing, a.s. ISBN 978-80-271-9225-0.
9. I neslyšící chtějí pracovat, 2017. <https://ozprace.cz> [online]. [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://ozprace.cz/blog/i-neslysici-chteji-pracovat/>
10. KAŠPAR, Zdeněk, 2008. *Technické kompenzační pomůcky pro osoby se sluchovým postižením*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka. ISBN 78-80-87153-63-52-.
11. KOMORNÁ, Marie, 2008. *Systém vzdělávání osob se sluchovým postižením v ČR a specifika*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka. ISBN 978-80-87218-18-1.
12. KRAHULCOVÁ, Beáta, 2002. *Komunikace sluchově postižených*. 2. vydání. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0329-2.

13. KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 2002. *Psychologie nemoci*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0179-0.
14. KUČEROVÁ, A, 2008. *Zásady a techniky zlepšení podmínek vnímání mluvené řeči v rámci komunikace s osobami se sluchovým postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 978-80-244-1935-0.
15. MOTEJZÍKOVÁ, Jitka, 2012. Raná péče o dítě se sluchovým postižením. *Www.sancedetem.cz* [online]. [cit. 2021-03-28]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/rana-pece-o-dite-se-sluchovym-postizenim>
16. MUKNŠNÁBLOVÁ, Martina, 2014. *Péče o dítě s postižením sluchu*. Grada. ISBN 978-80-247-5034-7.
17. O kochleární implantaci, © 2009. *Www.fno.cz* [online]. [cit. 2021-03-28]. Dostupné z: <https://www.fno.cz/klinika-otorinolaryngologie-a-chirurgie-hlavy-a-krku/o-kochlearni-implantaci>
18. SKÁKALOVÁ, Tereza, 2011. *Uvedení do problematiky sluchového postižení*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-098-6
19. SKÁKALOVÁ, Tereza, 2016. *Sluchová vada a její sociální dopady v dospělém věku*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-628-5.
20. SLOWÍK PH.D., PhDr. Josef, 2012. Speciální pedagogika: Integrace a inkluze. In: *Www.rvp.cz* [online]. [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/S/16169/SPECIALNI-PEDAGOGIKA-INTEGRACE-A-INKLUZE.html/>
21. SLOWÍK, Josef, 2016. *Speciální pedagogika: 2., aktualizované a doplněné vydání*. 2.vydání. Grada. ISBN 978-80-271-0095-8
22. STRNADOVÁ, Alena, 2006. Pravidla pro odezírání. *Www.ruce.cz* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/53-pravidla-pro-odezirani>
23. STRNADOVÁ, Věra, 2009. 10 obvyklých omylů o ohluchlých osobách. *Www.upce.cz* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.upce.cz/studium/handicap/dalsi/sluch/10omyly.html>
24. ŠEDIVÁ, Zoja, 2006. *Psychologie sluchově postižených ve školní praxi*. Praha: Septima. ISBN 80-7216-232-2.

25. VÍTKOVÁ, Marie, 2014. *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a sociální*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-071-9.
26. WHO: Health topics, 1946. *Www.who.int/* [online]. [cit. 2021-4-25]. Dostupné z: <https://www.who.int/about/who-we-are/constitution>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

č.	číslo
ČR	Česká republika
dB	decibel
MŠMT ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
Např.	například
o. p. s.	obecně prospěšná společnost
Sb.	sbírka
SMS	krátká textová zpráva
WHO	Veřejná zdravotnická organizace
ZJ	znakový jazyk

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Graf absolutní četnosti pohlaví (vlastní)	34
Obrázek 2 – Graf absolutní četnosti sluchového postižení (vlastní)	35
Obrázek 3 – Graf věku respondentů (vlastní)	36
Obrázek 4 – Graf absolutní četnosti druhu komunikace (vlastní)	37
Obrázek 5 – Graf absolutní četnosti typu vzdělání (vlastní)	38
Obrázek 6 – Graf absolutní četnosti typu studované školy (vlastní)	39
Obrázek 7 – Graf druhu studovaných škol (vlastní)	41
Obrázek 8 – Graf absolutní četnosti zaměstnanosti (vlastní)	42
Obrázek 9 – Graf druhu zaměstnání (vlastní)	43
Obrázek 10 – Graf absolutní četnosti vztahu povolání k druhu studované školy (vlastní) ..	44
Obrázek 11 – Graf absolutní četnosti diskriminace v zaměstnání (vlastní)	45
Obrázek 12 – Graf absolutní četnosti způsobu vyřizování soukromých záležitostí (vlastní)	46
Obrázek 13 – Graf absolutní četnosti znalosti znakového jazyka u úředních osob (vlastní)	47
Obrázek 14 – Graf nedostatků při jednání na úřadech (vlastní)	49
Obrázek 15 – Graf absolutní četnosti dostupnosti kompenzačních pomůcek (vlastní)	49
Obrázek 16 – Graf absolutní četnosti kompenzačních pomůcek (vlastní)	50
Obrázek 17 – Graf absolutní četnosti dostupnosti informací o kompenzačních pomůckách (vlastní)	51
Obrázek 18 – Graf absolutní četnosti míry využití poradenských center (vlastní)	52
Obrázek 19 – Graf služeb poradenského centra (vlastní)	53
Obrázek 20 – Graf absolutní četnosti pomoci při začlenění do společnosti (vlastní)	54
Obrázek 21 – Graf absolutní četnosti postoje slyšících k sluchově postiženým (vlastní) ...	55
Obrázek 22 – Graf absolutní četnosti míry integrace (vlastní)	56
Obrázek 23 – Graf důvodů nespokojenosti v oblasti integrace (vlastní)	57
Obrázek 24 – Graf negativně působících vlivů na integraci sluchově postižených (vlastní)	58

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Pohlaví (vlastní).....	34
Tabulka 2 – Druh sluchového postižení (vlastní)	35
Tabulka 3 – Věk (vlastní)	36
Tabulka 4 – Druh komunikace (vlastní)	37
Tabulka 5 – Vzdělání (vlastní).....	38
Tabulka 6 – Druh školy (vlastní)	39
Tabulka 7 – Druh školy (vlastní)	40
Tabulka 8 – Zaměstnanost (vlastní).....	41
Tabulka 9 – Povolání (vlastní).....	42
Tabulka 10 – Vztah povolání k druhu studované školy (vlastní)	44
Tabulka 11 – Diskriminace v zaměstnání (vlastní)	45
Tabulka 12 – Způsob vyřizování soukromých záležitostí (vlastní).....	46
Tabulka 13 – Znalost znakového jazyka u úředních osob (vlastní).....	47
Tabulka 14 – Nedostatky při jednání na úřadech (vlastní)	48
Tabulka 15 – Dostupnost kompenzačních pomůcek (vlastní)	49
Tabulka 16 – Dostatečnost kompenzačních pomůcek (vlastní).....	50
Tabulka 17 – Dostupnost informací o kompenzačních pomůčkách (vlastní).....	51
Tabulka 18 – Míra využití poradenských center (vlastní)	52
Tabulka 19 – Využití služeb poradenských center (vlastní).....	53
Tabulka 20 – Pomoc při začlenění do společnosti (vlastní)	54
Tabulka 21 – Postoj slyšících lidí ke sluchově postiženým (vlastní)	55
Tabulka 22 – Míra integrace (vlastní).....	56
Tabulka 23 – Důvody spojené s nespokojeností v oblasti integrace (vlastní)	56
Tabulka 24 – Negativně působící vlivy na integraci sluchově postižených (vlastní).....	57

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník

Dobrý den.

Jmenuji se Ivana Vaňurová a jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Studuji obor Sociální pedagogika a ke své bakalářské práci zpracovávám téma **Integrace sluchově postižených osob do společnosti**.

Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění tohoto dotazníku, díky kterému bych chtěla zjistit, do jaké míry jsou osoby sluchově postižené integrovány do společnosti, jak jsou s integrací spokojeni a co jim v rámci integrace chybí. Dotazník je anonymní a veškeré informace budou použity výhradně pro zpracování mé bakalářské práce. Vyplnění Vám nezabere více jak 15 minut, prosím o zakroužkování jedné správné odpovědi, pokud není uvedeno jinak. Předem děkuji za ochotu a strávený čas, který věnujete vyplnění dotazníku.

Ivana Vaňurová

1. Pohlaví

- a) muž
- b) žena

2. Jaký typ sluchového postižení máte?

- a) nedoslýchavý
- b) ohluchlý
- c) neslyšící
- d) se zbytky sluchu

3. Věk

- a) méně než 20 let
- b) 20- 34 let
- c) 35- 49 let
- d) 50- 65 let
- e) 66 let a více

4. Jaký druh komunikace využíváte?

- a) odezírání

- b) znakovaná čeština
- c) znakový jazyk
- d) mluvená řeč

5. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) střední vzdělání (ukončené vzdělání v délce 1-2 roky)
- c) střední vzdělání s výučním listem (ukončené vzdělání v délce 2-3 roky)
- d) střední vzdělání s maturitou
- e) vyšší odborné vzdělání
- f) vysokoškolské vzdělání

6. Na jakém typu školy jste studoval(a)?

- a) speciální škola pro sluchově postižené
- b) běžná škola

7. Pokud jste studoval(a)/studujete na střední škole, jaký obor ?

.....

8. Jste momentálně zaměstnaný(á)?

- a) ano
- b) ne
- c) ne, jsem student

9. Pokud jste zaměstnaný(á), jakou práci vykonáváte?

.....

10. Myslíte si, že Vaše zaměstnání odpovídá Vašemu vzdělání?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) ne
- d) spíše ne

11. Setkali jste se při hledání práce s diskriminací?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

12. Jakým způsobem si vyřizujete nezbytné věci u lékaře nebo na úřadě?

- a) využívám služeb tlumočnicka
- b) vyřizuji si své věci sám(a)
- c) využívám e-mailu nebo faxu
- d) využívám pomoci rodinného příslušníka nebo kamaráda

13. Setkal(a) jste se na úřadě nebo u lékaře s pracovníky, kteří ovládají znakový jazyk?

- a) ano
- b) ne

14. Co Vám schází při jednáních na úřadě nebo návštěvě lékaře?

.....

15. Jsou podle Vašeho názoru kompenzační pomůcky pro sluchově postižené cenově dostupné?

- a) ano
- b) ne

16. Myslíte si, že je na našem trhu dostatek kompenzačních pomůcek, které přispívají integraci?

- a) ano
- b) ne

17. Odkud získáváte informace o nových kompenzačních pomůčkách?

- a) od přátel nebo rodiny
- b) z internetu
- c) z TV, teletextu
- d) z Poradenských center

e) od lékaře

18. Využíváte služeb Poradenským center?

a) velmi často

b) jen výjimečně

c) ne, nepotřebuji to

19. Pokud využíváte služeb Poradenských center, jaké služby to jsou?

.....
20. Kdo nebo co Vám nejvíce pomáhá se začleněním do společnosti? (možnost více odpovědí)

a) rodina nebo kamarádi

b) kolegové v zaměstnání

c) možnost studia

d) Poradenská centra

21. Jaký postoj k Vám zaujímají slyšící lidé?

a) kladný

b) záporný

22. Jste spokojení s mírou integrace?

a) ano

b) ne

23. Pokud nejste spokojeni s mírou integrace. Proč?

.....
24. Co dle Vašeho názoru působí negativně na integraci sluchově postižených? (možnost více odpovědí)

a) nedostatečné pochopení slyšících osob

b) nedostatek pracovních míst

c) nedostatek informovanosti

d) nezájem státních institucí